

राजस्व सुधार कार्ययोजना

(Revenue Improvement Action Plan- RIAP)

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ - २०८२/०८३

रुक्षेत्र गाउँ पालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

वलेटक्सार, गुल्मी
लुम्बिनी प्रदेश सरकार
नेपाल

दस्तावेज / प्रतिवेदन	राजस्व सुधार कार्ययोजना
प्रकाशक	रुखेत्रगाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय सम्पर्क नम्बर: ०७९: ४१०१०४ ईमेल :ruralruru@gmail.com
प्राविधिकतथावित्तीयसहयोग	लुम्बिनीप्रदेश सरकार, प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंज
सहजीकरण संस्था	अलाना इन्टरनेशलन सर्भिसेज प्रा.लि, काठमाडौं सम्पर्क नम्बर : ०१- Email: .nepal@hotmail.com

मिति	जेठ, २०८०
------	-----------

अध्यक्षज्यूको मन्तव्य

संघीय गणतन्त्र नेपालको संविधानले राज्यशक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीयतहले गर्ने गरी तीनवटै तहको कार्यजिम्मेवारी निर्धारण गरेको छ । संविधाता: स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिएको कार्यजिम्मेवारी पुरा गर्न संघ तथाप्रदेश सरकारबाट वित्तिय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदानदिन सक्ते व्यवस्था गरेको छ । स्थानीयतहको खर्च आवश्यकता पुरा गर्न संघ तथाप्रदेश सरकारबाट उपलब्ध गराइने अनुदानले मात्र संभवनहुने र राज्यशक्तिको बाँडफाँड गर्दा राजस्वअधिकार समेत तहगत सरकारबीच बाँडफाँड गरिएको हुँदा संघीय वित्तव्यवस्थाकामान्यताअनुसार स्थानीयतहलाई प्राप्त कर तथा गैरकरहरुको अधिकतम परिचालनतथाआवश्यकता र औचित्यताको आधारमा ऋण परिचालन सहितनिजीलगानीप्रवद्धनमा विशेष ध्यानदिनु आवश्यक छ ।

यस सन्दर्भमा स्थानीय सरकारको वढो खर्च धानका र उनीहरुको सामर्थ्य वृद्धि गर्नका लागिपनि स्थानीयतहहरुको आन्तरिक राजस्व परिचालनक्षमतामा समयसापेक्ष सुधार गर्न गाउपालिकाको लागि राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गर्नु अपरिहार्य महसुस गरिएको छ । यसै सन्दर्भमा संविधानतथाकानूनवमोजिमगाउपालिकालार्य प्रदत्त राजस्वअधिकारको परिधिभित्र रहीगाउँपालिकाको विद्यमानआय स्रोतहरुको समीक्षा, गाउँपालिकाको दिगो र भरपर्दो वित्तीय स्रोतका सम्भावित स्रोतहरुको पहिचान, त्यस्ताश्रोतहरुको अधिकतम परिचालनकालागिअवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरु र कार्यान्वयनको खाकातयार सहितआगामी ३ आर्थिक वर्षभित्र परिचालन गर्न सकिने वास्तविकआन्तरिक आयको प्रक्षेपण सहितरुक्षेत्र गाउपालिकागाउँपालिकाको यो राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गरिएको छ ।

यस गाउँपालिकाको विद्यमानआन्तरिक आयको समीक्षागाई दिगो र भरपर्दो राजस्वका स्रोतहरुको पहिचान, विश्लेषण एवं राजस्वप्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउने मुल उद्देश्यका साथतयार गरिएको यस राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गर्ने कार्यमा कार्यक्रममै सहभागिभई रचनात्मक सल्लाह सुझावएवं उल्लेखनीय सहयोग गर्नुहुने राजनीतिकदलकाप्रतिनिधिहरु, गाउँपालिकाका वडा अध्यक्षतथागाउकार्यपालिका सदस्यहरु, सभासद सदस्यहरु एवं कर्मचारीर्वर्ग प्रतिधन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । साथै यस कार्यमाप्राविधिक सहयोग प्रदान गर्नुहुने अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेज प्रा.लि.काठमाडौंतथावित्तीय सहयोगको लागिलुम्बनीप्रदेश सरकार,प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंजको अमूल्य योगदानको कदर गाई त्यस संस्थाप्रति कृतज्ञता व्यक्तगाई आगामीदिनहरुमा यस्तै प्रकारका सहयोगहरुको अपेक्षा राखेको छु ।

यदु ज्ञाली
अध्यक्ष
रुक्षेत्र गाउँपालिका, गूल्मी,
लुम्बनीप्रदेश
नेपाल

उपाध्यक्षज्यूको मन्तव्य

संघियताको कार्यान्वयनसंगै स्थानीयतहको लागि केन्द्र र प्रदेश सरकारवाट उपलब्धहुने अनुदानहरु र विषयगत संस्थातथाकार्यक्रमगत सशर्त सहयोगवाट यथोचितमात्रामा स्थानीयआवश्यकता परिपूर्ति हुननसकिरहेको सन्दर्भमा यस रुक्षेत्रगाउपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा कार्यवाट एकातिर यस गाउँपालिकाको आन्तरिक आय स्रोत अभिवृद्धि हुने सम्भावनाहरुको उजागार भएको छ भने आन्तरिक राजस्वअभिवृद्धि एवं राजस्वप्रशासनको प्रभावकारीता, क्षमताविकासकालागिअगामी ३ वर्षका लागि राजश्वनीति, रणनीति एवं कार्यक्रमहरु पहिचानभएको छ । यस राजश्व सुधार योजनातर्जुमाको क्रममा सहभागितात्मकतथा सामुहिक छलफलवाट पहिचानभएका राजस्वका सम्भावित स्रोतहरुको परिचालनवाट स्थानीयजनचाहना अनुरूपकाविकास कार्यलाई अगाडि बढाउन थपश्रोत परिचालन गर्न सकिने आत्मविश्वास बढेको छ । कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरे अनुसारको राजश्वनीतितर्जुमा, कार्यक्रमविकास तथालगानी, संगठनात्मक संरचनामा सुधार, दक्ष र प्रविधिमैत्रीजनशक्तिको व्यवस्थापन, क्षमताअभिवृद्धि प्रविधिको अधिकतमउपयोग, राजश्वपारदर्शिता, सूचना संम्प्रेशन, नियमितअनुगमनतथा समिक्षा र पुर्नयोजनातर्जुमा जस्ता कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमागाउपालिकालाई सबैको साथ र सहयोग रहने विश्वास लिएको छु ।

यस कार्यमा सहभागिभई आफ्नो अमूल्य सहयोग, सल्लाह सुझावदिनु हुने यस गाउँपालिकाका राजनीतिकदलकाप्रतिनिधिलगायतगाउँपालिकाका परिवार सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । कार्यक्रमलाई सहभागितात्मक र सामुहिक छलफलवाट संचालन गरी राजस्व सुधारका लागिविधपक्षहरु पहिचानमा सहजीकरण गरी सहयोग गर्नुहुने परामर्शदाता संस्थाअलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेज प्रा.लि.काठमाडौ तथावितीय सहयोगको लागिलुम्बिनीप्रदेश सरकार, प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंजप्रतिहार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

मिनादेवीगौतम

उपाध्यक्ष

रुक्षेत्र गाउँपालिका, गूल्मी,

लुम्बिनीप्रदेश

नेपाल

दुई शब्द

रुक्षेत्रगाउँपालिकाको सभाबाट बजेट, योजना, नीतितथाकार्यक्रमपारित गरी पालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा कार्यबाट एकातिर यस गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सोत अभिवृद्धि हुने सम्भावनाहरुको उजागार भएको छ भने आन्तरिक राजस्वअभिवृद्धि एवं राजस्वप्रशासनको प्रभावकारीता, क्षमताविकासकालागिआगामी ३ वर्षका लागि राजश्वनीति, रणनीति एवं कार्यक्रमहरु पहिचानभएको छ। यस पालिकाको विकास र सम्बृद्धिका लागिपहिचान गरीएकाप्राथमिकताहरु, किटान भएकाकार्यक्रमहरु तथा योजनाहरु विनियोजन भएको बजेटको प्रभावकारीता स्थानीय स्तरमा त्यतिबेलामात्र देखिन जान्छ जति बेलायी सबै कार्यक्रमहरुमाप्रत्यक्षलाभान्वित सरोकारवालाजनताको स्वःस्फूर्त रूपमाअधिकतम् जनसहभागिता, साझेदारी प्राप्तहुने गरी प्रभावकारी हुनजानेछन् ।

यो राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा कार्यबाट पालिकालाई अत्यन्तखुला हृदयका साथ सौहार्दपूर्ण सहयोग गर्नुहुने आदरणीय अध्यक्ष, उपादक्ष्य ज्यू सम्पूर्ण निर्वाचितजनप्रतिनिधिज्यूहरु, लक्ष्य, योजना र नीतिकार्यक्रमप्रति ऐक्यबद्धता प्रदेशन गर्नुहुने सबै राजनीतिकदलका नेतृत्ववर्गहरु, विषयगतदक्षता ज्ञान सहित रायसुभाव, सल्लाहप्रदान गर्नुहुने विषयगतकार्यालयकाप्रमुखएवं राष्ट्रसेवकहरु राजश्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमामा खट्ने सबै वडाका सचिव र कर्मचारी साथीहरु प्रतिधन्यवाददिन चाहन्छु । साथै यस राजश्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाको छलफल कार्यक्रममाउपस्थितभई गहन राय सुभाव सल्लाहदिनुहुने विभिन्न क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका विज्ञ व्यक्तित्वहरु र योजनातयार पार्ने सेवाप्रदायकलगायत टिमका सम्पूर्ण सदस्यहरु लाई विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

मधुकृष्ण पौडयाल
प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत,
रुक्षेत्रगाउँपालिका
गुल्मी, नेपाल

विषय सूची

क्रसं.	शिर्षक	पेज नम्बर
१.	परिच्छेद - एक : परिचय	६
१.१.	पृष्ठभूमि	६
१.२.	राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्यतथाआवश्यकता	७
१.३.	उद्देश्य	८
१.४.	योजनातर्जुमा विधितथाप्रक्रिया	८
१.४.१	पहिलो चरण: सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन	९
१.४.२	दोश्रो चरण : प्रश्नावलीतथाफारम विकास	९
१.४.३	तेश्रो चरण : अभिमुखीकरण तथा राजस्व सुधार योजनातर्जुमा कार्यशाला	९
१.४.४	चौथो चरण : सूचना सङ्कलनतथाविश्लेषण	९
१.४.५	पाँचौ चरण : राजस्व सुधार कार्ययोजनातयारी तथा राजस्वप्रक्षेपण	९
१.४.६	छैठौ चरण : मस्यौदा प्रतिवेदनतयारी	१०
१.४.७	अन्तिम चरण : स्वीकृती र प्रकाशन	१०
	सीमाहरु	१०
२.	परिच्छेद - दुई : गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय	
२.१.	भौगोलिकअवस्थिति	१२
२.२.	प्रशासनिकविभाजन र जनसंख्या	१२
२.३.	आर्थिक तथा सामाजिकअवस्था	१३
२.४.	संगठनात्मक संरचना	१५
३.	परिच्छेद - तीन : राजस्व परिचालनका शैद्धान्तिक आधार र राजश्वअधिकार तथाआय सम्भाव्यता	
३.१	राजस्व परिचालनकाआधारभूतपक्षहरु	१७
३.२	राजस्वअधिकार सम्बन्धी संवैधानिकतथाकानुनीव्यवस्था	१७
३.३	आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमानअवस्था	१९
३.२.१	सम्भावनातथाचुनौतीहरु	२१
३.३	राजस्व संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावनाविश्लेषण	२२
३.३.१	कर राजस्व	२२
३.३.२	गैरकर राजस्व	२४
४.	परिच्छेद - चार : राजस्व सङ्कलनतथा संस्थागतक्षमता	
४.१.	राजस्व परिचालन सम्बन्धीनीति	२६
४.२.	आय संकलनको संस्थागतक्षमता	२६
४.३.	आन्तरिक आय परिचालनतथा संकलन	२६
४.४.	राजस्व परिचालनमा रहेका सवाल	२९
५.	परिच्छेद - पाँच : राजस्व सुधार कार्ययोजना	
५.१.	कर राजस्व सुधार योजना	३१
५.२.	गैरकर राजस्व सुधार योजना	३३
५.३.	राजस्वप्रशासन सुधार योजना	३५
६.	परिच्छेद - छ : आगामीत्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण	
६.१.	राजस्वप्रक्षेपणको आधार	३८
६.२.	त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण	३९
७.	परिच्छेद - सात : अपेक्षितनतिजा	४०

८	परिच्छेद - आठ : अनुगमनतथामूल्यांकन	४१
८.१	कार्ययोजनाको अनुगमनतथामूल्यांकन	४१

तालिका

तालिका नं	शिर्षक	पेज नम्बर
१	वडागत जनसंख्या	१२
२	वनावटको आधारमा भवन संरचना	१३
३	वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नागरिक सम्बन्धीविवरण	१३
४	वडागत उत्पादकत्व र उत्पादन सम्बन्धीविवरण	१४
५	विषय क्षेत्रको पेशा, उच्चमव्यवसाय	१४
६	स्थानीयतहको संवैदानीकअधिकार क्षेत्र	१७
७	वित्तीयअधिकार क्षेत्र : कर तथा गैरकर सम्बन्धी	१८
८	कर राजस्वतथा गैरकर राजस्व सम्बन्धीवर्तमानअवस्था	२०
९	गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विश्लेषण	२१
१०	भूमिकर मालपोतकर दर	२२
११	सम्पत्ति कर : प्राप्तहुन सक्ने अनुमान	२२
१२	व्यवसायको प्रकृति, संख्या र औषत करदर	२४
१३	पालिकाको आन्तरिक परिचालनको वर्तमानअवस्था	२७
१४	कर राजस्व सुधार कार्ययोजना	३२
१५	गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना	३४
१६	राजस्वप्रशासन सुधार कार्ययोजना	३५
१७	राजस्वप्रक्षेपणका आधारहरू	३६
१८	त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण : आन्तरिक आय	३८
१९	त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण : बाह्यआय	३८
२०	त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण : आन्तरिक र बाह्यश्रोत	३९

अनुसूचीहरू:

- अनुसूची १. सूचता तथातथ्यांक संकलन सम्बन्धीनमुनाफारम
- अनुसूची २. अभिमुखीकरण तथाकार्यशालागोष्ठीसंग सम्बन्धित दृष्ट्यचित्र
- अनुसूची ३. अभिमुखीकरण तथाकार्यशालामा सहभागीहरूको विवरण
- अनुसूची ४. अभिमुखीकरण तथाकार्यशालागोष्ठी कार्यतालिका
- अनुसूची ५. आर्थिक ऐनको नमुना
- अनुसूची ६. परामर्शदाता संस्था र विषयविज्ञ सम्बन्धी सक्षिक्षतविवरण

परिच्छेद-एकः

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ लेसंघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीनवटै तहबाट अनुसूचीमातोकिएबमोजिमएकल, साभा र अवशिष्ट अधिकारको प्रयोग कानूनबमोजिम सम्पादनहुने कार्यजिम्मेवारी निर्धारण गरेको छ, भने सरकार संचालनकालागिआवश्यकश्रोत साधन परिचालनकालागिसंविधानतःतीनै तहको सरकारलाई विभिन्न कर तथा गैरकर राजश्वअधिकारकोपनिव्यवस्था गरिएको छ । प्रचिलतकानुनअनुसार ठूला तथादिगो कर तथा गैरकर राजश्वअधिकार संघ सरकार मातहत राखेको छ र संघीय सरकारले संकलन गर्ने कर तथा गैरकर राजश्वलाई प्रदेश तथा स्थानीयतहलाई र प्रदेश सरकारले संकलन गर्ने राजश्वपनि स्थानीयतहलाई वित्तीय समानिकरण, सशर्त, सम्पूरक, बिशेष अनुदान, राजश्व वाँडफाँड शिर्षकमाश्रोत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ, संघ तथाप्रदेश सरकारबाट विभिन्नशिर्षक मार्फत उपलब्ध गराउने श्रोतले मात्र स्थानीयतहको खर्च आवश्यकता पूरा गर्न सम्भव नहुने र राज्यकार्तिको बाँडफाँड गर्दा तहगत सरकारबीचराज्यको राजस्वअधिकार समेत बाँडफाँड गरिएको सन्दर्भमा संघीय वित्तव्यवस्थाकामान्यताअनुसार स्थानीयतहलाई विभिन्न कर तथा गैरकरहरु लगाउने र उठाउने गरी राजस्वअधिकार सबैधानिक रूपमै प्रदान गरिएको छ । यसरी परिचालनहुने अनुदानवा राजश्व वाँडफाँड र आन्तरिक राजश्व परिचालनबाट पनिश्रोतको न्युनता रहेको अवस्थामास्थानीयतहले संविधान र संघीय कानूनबमोजिम नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृतिमा ऋण परिचालन र निजी, सहकारी क्षेत्रमा रहेको श्रोत समेत परिचालन गर्न सकिने गरी वैकल्पिकश्रोत परिचालनको अधिकार समेत गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

परिवर्तित सन्दर्भमा जनताहरुको बढेको विकासको तिब्र चाहाना, नागरिकहरुको आधारभूत सेवातथाविकासको आकांक्षापूरा गर्न आवश्यक पर्ने श्रोत साधनकालागि संघ सरकारमाथीको अत्याधिक वढिरहेको छ, भने प्रदेश सरकारको योगदानअत्यन्तन्युन रहेको अवस्था छ । अर्को तिर जनतको माग र श्रोतको उपलब्धताविच्छूलो खादलरहेको अवस्था छ, भने स्थानीयतहको आन्तरिक राजश्व परिचालनक्षमता र सामर्थ्यतापनि अपेक्षा गरिए भन्दाअत्यन्तकमजोर रहेको छ । महालेखा परिक्षकको ५९औ प्रतिवेदन २०७९ अनुसार आ.व. २०७८।०७९ मा ७५३ स्थानीयतहले परिचालन गरेको कूल राजश्व रु.४ खर्च ९३ अर्व ३९ लाखमध्ये स्थानीयतहको आन्तरिक श्रोत रु.३५ अर्व ३२ करोड ७३ लाखअर्थात कूलश्रोत परिचालनमाजम्मा ६.२२ प्रतिशतमात्र योगदान रहेको अवस्था छ । स्थानीयतहको कूल राजश्व परिचालनमा संघ सरकारको योगदान ९० प्रतिशत र प्रदेश सरकारको योगदान २ प्रतिशत रहेको, दुवै तहको सरकारबाट प्राप्तहुने श्रोतमापनिसर्त अनुदानको हिस्सा अत्याधिक देखिन्छ । संघ सरकारको चालु आ.व. २०७९।०८० को राजश्व परिचालनको अवस्थाअत्यन्तकमजोर अवस्थामा रहेको हुंदाचालु आ.व.मा प्रदेश तथा स्थानीयतहले प्राप्त गर्ने श्रोतमा समेत कटौतीहुने प्रवल संभावनाभएकोले स्थानीयतहको सरकारको बजेट तथाकार्यक्रमव्यवस्थापनमा समेत नकारात्मक असर पर्ने देखिएको छ । यस्तो विषमपरिवेसमा स्थानीयतहहरुको आन्तरिक राजस्व परिचालनक्षमतामाव्यापक सुधार गरी श्रोत परिचालनमाआत्मनिर्भरताको अवस्थासिर्जना गर्नु पर्ने आवश्यकतामहसुस गरिएको छ । यसकालागि स्थानीयतहको राजस्वअधिकारको पृष्ठभूमिमा हालको अभ्यास, चुनौति र सम्भावनाहरुको खोजी गर्ने, सम्भाव्य क्षेत्रको राजस्व परिचालनकालागिअवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरु पहिचान गरी कार्यान्वयनमाल्याउने र ती सबै प्रयासकाआधारमा आगामीदिनमा परिचालन गर्न सकिने वास्तविकआन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्ने कार्यका लागिराजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा र कार्यान्वयनको खाँचो छ ।

यसै तथ्यलाई मध्यनजर गरी रुक्षेत्र गाउँपालिकाकोपहलमाप्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनीप्रदेश सरबमरसंगको सहकार्यमा यो राजस्व सुधार कार्ययोजना(Revenue Improvement Action Plan- RIAP)तर्जुमा गरिएको छ । आगामी ३ वर्षका लागितर्जुमा गरिएको यो कार्ययोजनातर्जुमाको क्रममासन्दर्भ सामाग्रीहरुको विस्तृत अध्ययन, गाउँपालिकापदाधिकारी तथासम्बन्धितसरोकार पक्षहरुसंग व्यापक छलफल, अन्तरक्रिया र अन्तरक्रिया गरिएको छ । उपरोक्त पद्धति अनुसार गरिएको छलफल, कार्यशालागोष्ठी, अन्तरक्रियाको क्रममाप्त सुभावतथाप्रतिक्रिया

समेतलाई आधार बनाई यो प्रतिवेदनतयार गरिएको छ । कार्ययोजनातर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको वित्तीयनीतिकार्यक्रम, लक्ष्य, उद्देश्यलाई समेत सन्दर्भ सामाजिको रूपमाउपयोग गरिएको छ ।

१.२ राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्यतथाआवश्यकता

- ▶ **वद्दो जनआकांक्षाको सम्बोधन र परिपूर्ति गर्ने :** जनताको सबैभन्दानजिको सरकार भएको नाताले नागरिकमा वद्दो आवश्यकता, इच्छा र आकांक्षाहरूलाई क्रमशः सम्बोधन गर्न र चुनावमा गरिएका प्रतिवद्वताहरु पूरा गर्न स्थानीयतहअनिजनप्रतिनिधिहरूमाथी ठूलो दवाव रहेको छ । भौतिकएवं सामाजिकपूर्वाधारहरुको न्यूनताका कारण जनजीवनअसहजएवं कष्टपूर्ण रहेको सन्दर्भमा आर्थिक सामाजिक समृद्धि, गरिवीन्यूनीकरण, पछ्याटेपन एवं स्थानीय साधनश्रोतहरुको व्यवसायीकरणका लागिपनिवडि भन्दा बढि श्रोत परिचालन गर्नु पर्ने अवस्था सृजनाभएको छ । विद्यमानअवस्थामास्थानीयतहसंग उपलब्धसीमितश्रोत साधनवाट उपरोक्तजनचाहनाहरु सहजै पूरा गर्न सक्ने सामर्थताअन्यन्तै कमजोर देखिन्छ । जनताका अपेक्षाहरु पूरा गर्न स्थानीयतहको लागिदिगो र भरपर्दो राजस्वश्रोतको अपरिहार्यता छ ।
- ▶ **सबैधानिकएवं कानुनीअधिकारको उपयोग गर्ने :** संविधानःनेपालको राज्य संरचनामुलततीनतहको हुने व्यवस्था गरिएको छ र सोहीअनुसार राज्यशक्तिको पनि वाँडफाँड गरिएको छ । राज्यशक्तिउपयोगकालागितीनै तहका सरकारहरु आफैमा आर्थिक प्राविधिक सबै पक्षहरूमाजमजुत, सक्षम र सबलहुनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । परम्परागत ढड्गावाट परिचालितहुँदै आएका स्थानीयतहको राजश्व क्षेत्रमाव्यापक परिवर्तनको खाँचो छ र क्रिमिक रूपमाचुस्तप्रभावकारी र सबल स्थानीय सरकारको रूपमाविकास हुनुपर्ने आवश्यकताछ । संघ र प्रदेशवाट निकासाहुने अनुदानको आधारमा वार्षिक वजेट तर्जुमा र नीतिकार्यक्रम सञ्चालनगर्दै आएका स्थानीयतहहरुले अबउप्रान्त सोको विपरित खर्चमा आधारित वजेट, श्रोतहरुको पहिचान, परिचालन गर्नुपर्ने भएको छ । यसै सन्दर्भमा संघ र प्रदेशवाट दिइने अनुदानहरु पनिक्रमशःन्यून छ । नेपालको संविधान २०७२, अन्तर सरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिकश्रोत वित्तआयोग ऐन २०७४ हरुवाट स्थानीयतहको वित्तीयअधिकार क्षेत्रहरु निर्धारण र त्यसको उपयोगको व्यवस्थाभएको छ । सोहीमाआधारित भई स्थानीयतहले राजस्व परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- ▶ **स्थानीय साधनश्रोतवाट राजस्वअभिवृद्धि गर्ने :** विकास निर्माणमा तिव्रता र स्थानीय सरकारको प्रभावकारीताकालागि राजस्वअभिवृद्धि गर्नुपर्ने अपरिहार्यता छ । यसका साथै जनआकांक्षा र विकास निर्माण समेत जोडिएकोले राजस्वअभिवृद्धि एक अनिवार्य शर्त बनेको छ । स्थानीयतहआफै सरकार भएकाले सरकार परिचालनकालागिपनि राजस्वपरिचालनअपरिहार्य छ । नेपालको संविधान र कानुनहरुले स्थानीयतहको वित्तीयअधिकार क्षेत्र निर्दिष्ट गरिदिएकाले सोही परिधिभित्र रहीदिगो रूपमा राजस्वनीति, कानून, व्यवस्थापकीयप्रवन्ध, संस्थागत संरचना, जनशक्ति, प्रविधिको अधिकतमपरिचालन गरी आन्तरिक श्रोतलाई सबल र सशक्तवनाउनु आवश्यक छ । यस सन्दर्भमा राजस्व सङ्कलनकालागिव्यवसाय कर, सेवाशुल्क, पर्यटन शुल्क, दण्ड जरिवनाआदिको व्यवस्थाकानुनमा छ । यसकाअलवा राजस्वअभिवृद्धि तथापूँजीनिर्माण हुन सक्ने क्षेत्रहरु पहिचानगर्दै लगानी गरी श्रोतहरुको सदुपयोग गरी राजस्वअभिवृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- ▶ **राजस्वअभिवृद्धिका रणनीति कार्यक्रमतर्जुमा तथाआयप्रक्षेपण हुने :** स्थानीयतहको राजस्व सङ्कलन, प्रशासनिक संयन्त्र, राजस्वकाश्रोतहरुको विद्यमानअवस्थाविश्लेषण गरी राजस्वअभिवृद्धिका लागिमध्यमकालीन रणनीति, वार्षिक कार्यक्रमएवं सोका आधारमा आगामीवर्षहरूमाहुने आयको प्रक्षेपण समेत गरिने भएकाले एक निश्चितअवधिभित्रआजन हुन सक्ने राजस्वको विस्तृत खाकातयार हुनेछ । यसकालागि स्थानीयतहकाजनप्रतिनिधिहरु, राजनीतिकदलकाप्रतिनिधि, पालिकाकापदाधिकारीहरु एवं सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामातयार हुने भएकोले स्थानीयहरुकै आफै अपनत्वशृजना गरी र कार्यपालिकाको नेतृत्वमातयारी कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनल्याउनेछ ।

१.३ उद्देश्य

यस राजश्व सुधार कार्ययोजनामार्फत रुखेत्रगाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको विद्यमानअवस्थाको समीक्षागाई राजस्वअभिवृद्धिका लागिदिगो र भरपदो श्रोतहरुको पहिचान, विश्लेषण र राजस्वप्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउनवित्तीयनीतितथाकार्यक्रमतर्जुमा गर्नु यस कार्ययोजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसका साथै राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा उद्देश्यहरु निम्ननुसार छ ।

- क) स्थानीय सरकारको राजस्वक्षेत्र सम्बन्धमा संविधानएवं विभिन्न ऐन, नियमहरुमाव्यवस्था गरिएकावित्तीयअधिकार, कार्यक्षेत्र एवं राजस्व सुधारको आवश्यकता र महत्वकावारेमा गाउँपालिकापदाधिकारी, कर्मचारी, राजनीतिकदलकाप्रतिनिधि, सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने ।
- ख) गाउँपालिकाको विद्यमान राजस्वनीति, कार्यक्रम, आर्थिक ऐन, करको दररेट, राजस्व सङ्कलन, संगठनात्मक संरचना, आयश्रोतहरुको सम्भावना र यथार्थ सङ्कलनवीचको कमीकमजोरी पहिचान, समीक्षा, विश्लेषण गर्ने ।
- ग) आन्तरिक श्रोतहरुको अवस्थाविश्लेषण गरी कर तथा गैरकरको संभाव्यश्रोतको पहिचान, नीतिगत उपकरण, दर तथादायरा, करयोग्य सम्पत्ति, आयतथा बस्तु सेवाको मूल्यांकन, राजस्वप्रशासन जस्ता व्यवस्थापनकाविधिहरुको अभ्यास, कर तथा गैरकर र राजश्वप्रशासन क्षेत्रमा गर्नु पर्ने कार्यक्रमतथा सो को लागिजिम्मेवार निकाय, आगामीतीनवर्षका लागिआयप्रक्षेपणको खाका सहितको राजस्व सुधार कार्ययोजना गर्ने ।
- घ) आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धिका लागिगाउँपालिकाको वित्तीय रणनीति एवं कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

१.४ योजनातर्जुमा विधि र प्रक्रिया

राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाकालागिनिम्नानुसारकाविधि र प्रक्रियाहरु अवलम्बनगरिएको थियो ।

क) पहिलो चरण : सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन

अध्ययनकार्यको पहिलो चरणमा स्थानीयतहको वित्तीय क्षेत्रसंग सम्बन्धित सन्दर्भ सामग्रीहरुको सङ्कलनतथापुनरावलोकन गरिएको थियो । यसै क्रममा सङ्कलितएवं अध्ययनतथापुनरावलोकन गरिएकामुख्य सामग्रीहरुमा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अन्तर सरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथावित्तायोग ऐन २०७४, एकीकृत आर्थिक संकेत तथावर्गीकरण र व्याख्या २०७४ रहेका थिए । त्यसैगरी लुम्बिनीप्रदेश तहवाट निर्मित मुख्य ऐन कानूनहरुमाआर्थिक ऐन, सडक सवारी, यातायाततथा परिवहन, औद्योगिकव्यवसाय ऐन, कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी कर र वित्तीयव्यवस्थापन ऐन र मनोरन्जन, विज्ञापन र पर्यटन नियमावलीलगायतका ऐन कानूनहरु अध्ययन गरिएको थियो भने पालिकाको वस्तुगत विवरण (पाश्वर्चित्र), पालिकाको नीतिकार्यक्रमतथा बजेट, पालिकाको आर्थिक ऐन आदिरहेका थिए ।

ख) दोश्रो चरण : प्रश्नावलीतथाफारम विकास

राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाकालागिप्रारम्भिकएवं दोश्रो तहवाट सूचनातथातथ्याद्वारा सङ्कलनकालागिफारम तथाप्रश्नावलीहरु विकास गरिएको थियो । फारममा करदाता, सरोकारवालाएवं पालिकाको राजस्वसंग सम्बन्धितविविधपक्षहरु समेटिएको छ । यसरी तयार पारिएको फारमको नमूना यसै प्रतिवेदनको अनुसूचीमाउल्लेख गरिएको छ ।

ग) तेश्रो चरण : अभिमुखीकरण तथा राजस्व सुधार योजनातर्जुमा कार्यशाला

राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाको सिलसिलामागाउँपालिकामा एक दिने अभिमुखीकरण तथाकार्यशालाकार्यक्रमआयोजना गरिएको थियो । कार्यक्रममागाउँपालिकाकानगरप्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुखप्रशासनकीयअधिकृत, वडा अध्यक्षहरु, पालिकाकापदाधिकारी एवं सदस्यहरु, राजस्व परामर्श समितिका सदस्यलगायतशाखाप्रमुखहरु एवं अन्यकर्मचारीहरुको सहभागितामा रहेको थियो । कार्यक्रममा राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धीविधि, प्रक्रिया, गाउँपालिकाको राजस्वको दररेट, शुल्क, दस्तुरका वारेमा प्रस्तुतिभएको

थियो भने स्थानीयतहको वित्तीयअधिकार क्षेत्रहरु, पालिकाले अभ्यासमात्याएका राजस्वहरु एवं राजस्वप्रशासन सम्बन्धीविषयमापनि प्रस्तुतीकरण भई व्यापक छलफल भएको थियो । यसरी आयेजितकार्यशालगोष्ठी विशेष गरी निम्न चार क्षेत्रमा केन्द्रीत रहेको थियो ।

- ♦ शिर्षकगत राजस्वका दररेट, दायर तथाप्रक्षेपण
- ♦ कर राजस्व सुधार योजना
- ♦ गैरकर राजस्व सुधार योजना
- ♦ राजस्वप्रशासनविशेषगरी अभिलेखीकरण, सङ्कलन, संगठनात्मक संरचना र समन्वय

अभिमुखीकरणको क्रममा राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा कार्यलाई संयोजन गर्न लेखाशाखाप्रमुखको संयोजनक्त्वमा सूचनाप्रविधिअधिकृत, प्रशासनशाखाप्रमुख, राजस्वइकाई प्रमुख समेत रहेको राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा कार्यदल समेत गठन गरिएको थियो ।

घ) चौथौ चरण : सूचना सङ्कलनतथाविश्लेषण

अध्ययनकालागाउँपालिकाकाशाखाहरु, सरोकारवालापक्षहरुसँग कार्ययोजनातर्जुमाकालागिअवश्यक सूचनाहरु सङ्कलन गरिएको थियो । यसका साथसाथै गाउँपालिकाकाप्रकाशनहरु वार्षिक वजेट तथाकार्यक्रमपुस्तिका, आर्थिक ऐन, राजस्व सम्बन्धीकानूनहरु, प्रगतिविवरण लगायतकाअध्ययनप्रतिवेदनहरुवाट तथ्याइक सङ्कलनभएको थियो । तथ्याइकहरु मूलतनिम्न क्षेत्रमा केन्द्रीतभई सङ्कलनभएको थियो ।

- ♦ राजस्वप्रशासनको वर्तमानअवस्था
- ♦ राजस्व परिचालनकालागिअवलम्बन गरिएकानीतिगतव्यवस्थाहरु
- ♦ विगतवर्षहरुमा सङ्कलनभएको राजस्व सम्बन्धीयथार्थ विवरणहरु
- ♦ राजस्व सङ्कलनहुनसक्ने सम्भावितनयाँ क्षेत्रहरु

ड) पाँचौ चरण : राजस्व सुधार कार्ययोजनातयारी तथा राजस्वप्रक्षेपण

कार्ययोजनातर्जुमा कार्यशालावाट प्राप्त मस्यौदालाई थप छलफल, सुझावकाआधारमा परिष्कृत गैरे आवश्यक परिमार्जन गरिएको थियो । त्यसैगरी विगतवर्षहरुको यथार्थ आयविवरणका आधारमा आगामी ३ वर्षका लागिवजेट प्रक्षेपण गरिएको थियो । प्रक्षेपणको क्रममा राजस्व सम्भाव्यताकाआधारमा नयाँ क्षेत्रहरुको समेत राजस्वप्रक्षेपण भएको थियो । प्रक्षेपण गर्दा मूलतविद्यमानअवस्थामाप्राप्तभएको राजस्व, दायरा विस्तारको अवस्था, विगतको भएको राजस्व वृद्धिदर, अनुमानएवं विभिन्नपक्षहरुसँग भएको संभौतालाई आधार मानिएको थियो ।

च) छैटौ चरण : मस्यौदा प्रतिवेदनतयारी

राजस्वको विद्यमानअवस्था, सम्भावनाहरुको विश्लेषण, राजस्व सुधारका क्षेत्रहरुको पहिचानगाई राजस्वअभिवृद्धिकाकियाकलापहरु सहितकार्यान्वयनकालागिकार्ययोजना सहितको मस्यौदा प्रतिवेदन लेखन कार्य भएको थियो । मस्यौदा प्रतिवेदनमाप्राप्ततथ्याइक तथा सूचनाहरुलाई तथ्याइकीयऔजारहरु तथाविधितथा सूत्रहरुको प्रयोग गरी विश्लेषण गरी तयार पारिएको थियो । विश्लेषण भएकातथ्यहरुलाई तालिका, ग्राफचित्र जस्ता विधिहरुवाट प्रस्तुतगाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदनतयार पाई गाउँपालिका समक्ष पेश गरिएको थियो ।

	समन्वय	गरी	राजस्व	सुधार
आठौ			कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन	
सातौ			अन्तिम प्रतिवेदन स्वीकृती र प्रकाशन	
छैटौ			मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी	
पाँचौ			राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारी तथा राजस्व प्रक्षेपण	
चौथौ			सूचना संकलन तथा विश्लेषण	
तैश्रो			अभिमुखीकरण तथा राजस्व सुधार योजना तर्जुमा कार्यशाला	
दोश्रो			प्रश्नावली तथा फारम विकास	
पहिलो			सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन	
राजस्व सुधार कार्ययोजना				

छ) अन्तिमप्रतिवेदन स्वीकृती र प्रकाशन

मस्यौदा प्रतिवेदनवारे गाउँपालिकाएव सरोकारवाला सम्बन्धित सबै पक्षहरुको सुभावहरु सङ्कलन, मस्यौदा प्रतिवेदनमा छुटेका पक्षहरु थप्दै, तथ्याङ्कीयकमिकमजोरीहरु सच्चाउदै प्रतिवेदनलाई आवश्यक परिमार्जन गरी राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाको अन्तिमप्रतिवेदनतयार परिएको थियो ।

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिमप्रतिवेदनविभिन्न द परिच्छेदमाविभाजन गरिएको छ । पहिलो परिच्छेदमा परिचय रहेको छ । यसमा राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गर्ने क्रमावलम्बन गरिएकाविधि, प्रक्रिया, उद्देश्य एवं राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्यवारे उल्लेख गरिएको छ भने परिच्छेद २ मा पालिकाको वस्तुस्थिति संक्षिप्त रूपमाखासगरी पालिकाको भौगोलिकअवस्थितिकावारेमा उल्लेख गरिएको छ भने परिच्छेद ३ मा राजस्वअधिकार तथाआय सम्भाव्यताकावारेमा उल्लेख गरिएको छ । राजस्व सङ्कलनतथा संस्थागतक्षमताविकासकावारेमा नीतिगतपक्षहरु परिच्छेद ४ मा उल्लेख भएको छ भने परिच्छेद ५ मा राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा भएको छ । यस अन्तर्गत कर राजस्व सुधार, गैरकर राजस्व सुधार र राजस्वप्रशासन सुधार योजनातर्जुमा गरिएको छ । पालिकाको राजस्वप्रक्षेपण परिच्छेद ६ मा उल्लेख भएको छ भने राजस्व सुधार कार्ययोजना सञ्चालनवाट प्राप्तहुन सक्ने अपेक्षितनितजाहरुकावारेमा परिच्छेद ७ मा उल्लेख भएको र परिच्छेद ८ मा अनुगमन र मूल्याङ्कन वारे उल्लेख भएको छ ।

१.५ सीमा

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको क्षेत्र व्यापकभएतापनि सीमितश्रोत साधन, विगतकावर्षहरूको प्रर्याप्त सूचनाको अभाव, सीमित समयका कारण यस अध्ययनका सीमाहरू देहायअनुसारका छन् :

- क) प्रतिवेदनमूलतकार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदनतथा द्वितीय श्रोतहरूबाट प्राप्ततथ्यांकतथा सूचनाहरूको आधारमा तयार पारिएको छ ।
- ख) पालिकाको आन्तरिक आयतथाश्रोतको पहिचान गर्ने उद्देश्यकालागितयार पारिएको तथ्यांक संकलनफारम अनुसार प्राप्ततथ्यांकहरु विभिन्नकार्यालयहरूको अभिलेख तथा स्थलगत अध्ययनवाट संकलन गरिएको छ ।
- ग) पालिकामाभएको अभिलेख एवं छुलफलबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा आयश्रोतहरूको पहिचानतथा सम्भाव्यताअध्ययनभएको छ । पालिकाको विगतकाआर्थिक वर्षहरूमाभएको यथार्थ आयविवरण, आय वृद्धि, कर तथा गैरकर राजस्व वृद्धिदर, अनुमानकाआधारमा राजस्वप्रक्षेपण गरिएको छ ।
- घ) पालिकाको जनसंख्यातथाआर्थिक गतिविधिमाहुने वृद्धि, सेवामाहुने वृद्धि र नागरीक सन्तुष्टिमा हुने वृद्धि आदिपक्षहरूले भविष्यको राजस्व संकलनमा असर गर्ने भएतापनित्यस्तापक्षहरूसंग सम्बन्ध राख्नेहरूको तथ्यांकहरू उपलब्धनभएकोले आयप्रक्षेपणमा समावेश गर्न सकिएको छैन ।
- ड) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र अन्तर सरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन २०७४ ले दिएको राजस्वअधिकारको आधारमा राजस्व सम्बन्धीअध्ययनतथाविश्लेषण गरिएको छ ।

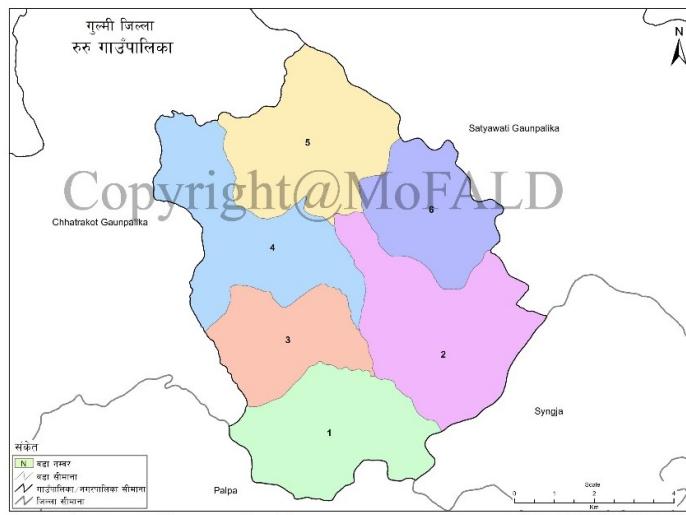
परिच्छेद - दुई

गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ भौगोलिकअवस्थिति

रुक्षेत्रगाउँपालिकागुल्मीजिल्लाको पूर्वी भेगमापिव्र कालिगण्डकीको तटीय क्षेत्रमाअवस्थित छ । संघिय संविधानअनुसार राज्यको पुनर्संचनाको क्रममा२०७२ असौज ३ मा साविककारु, थानपति, ग्रामी, बलेटक्सार, बम्घा र रिमुवा गरि ६ वटा गा.वि.स.हरुलाई समायोजन गरी रुक्षेत्रगाउँपालिकाको घोषणा भएको हो । नेपालका प्रशिद्ध चारधाममुक्तिक्षेत्र, रुक्षेत्र, पशुपति क्षेत्र र वराह क्षेत्र मध्येको रुक्षेत्रधाम यसै गाउँपालिकामा रहेको र त्यसैको नामबाट हाम्रो यस गाउँपालिकाको नामाकरण भएको छ ।

यो गाउँपालिका २७.९९२६४६ डिग्री अक्षान्स तथा ८३.३८७५२६ डिग्री देशान्तर मा रहेको छ । यसको सबैभन्दाहोंचो भाग रिङ्गीबजार समुद्र सतह देखि ५०० मिटर र सबैभन्दाअगलो भागबम्घा कोट १६३८ मिटर उचाइमा रहेको छ । जम्मा क्षेत्रफल ६७.३७वर्ग कि.मी. भएको यो गाउँपालिकागुल्मीजिल्लाका १२ वटा स्थानियतहमध्ये क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा सानो गाउँपालिकाअन्तर्गत पर्दछ । यस गाउँपालिकाको धेरै जसो भाग भिराला पहाडहरुबाट बनेको भएपनि ग्रामीको बोहा, वेलचौर तथा याडाङ्गु, रिङ्गीको बिरुवा, बम्घा तथा रिमुवामा सम्थरको साथै नदीकिनाराहरुमाउत्पादनशीलजग्गाहरु रहेका छन् । साथै सानाखोलाहरुमातालखोला, जौखोला, ठाडोखोला, उल्लिखोला र काहुले खोलाले सिंचाईको साथै खानेपानीको लागी समेत सहयोग पुऱ्याईरहेका छन् । नेपालको राजधानी काठमाडौबाट ३५३ कि.मी.पश्चिम र साविकलुम्बिनीप्रदेशको राजधानी वुटवलबाट करिब ८३ कि.मी.उत्तर तर्फ रहेको छ ।

२.२ प्रशासनिकविभाजनर जनसंख्या

राजनीतिकविभाजनअनुसार रुक्षेत्रगाउँपालिकाद्व वटा वडामा विभाजित यो गाउँपालिकाको केन्द्र घ्युबेसी कायमभएको र उक्त स्थानमाभौतिक संरचनानिर्माण नभैसकेकोले हाल बलेटक्सारबाट यस्को कार्य सम्पादन भैरहेको छ । पूर्वमा कालिगण्डकी, उत्तरमा रुद्रावतीनदी, दक्षिण तर्फ रिङ्गी खोला पर्दछ । यसरी तीनतिरबाट ठुला नदितथाखोलाहरुले सिमानानिर्धारण गरेका छन् भने पश्चिमतर्फ छत्रकोट गाउँपालिकारहेको छ । भौगोलिक रूपमा६७.३७कूलवर्ग कि.मी. क्षेत्रफलफैलाएको यस गाउँपालिकाकोपूर्वमा सत्यवतीगाउँपालिका, पश्चिममा छत्रकोट गाउँपालिका, उत्तरमा सत्यवती र छत्रकोट गाउँपालिका र दक्षिणमा पाल्पाको तानसेन गाउँपालिका रहेको छ । समुद्र सतह देखि १४३४ मिटर रहेको छ ।

वडागत जनसंख्या			
वडा	पूर्ष	महिला	जम्मा
१	१४७०	१५५४	३०२४
२	९६८	१२७६	२२४४
३	९६२	१२५१	२२१३
४	१८६४	२०७५	३९३९
५	१३८४	१६४५	३०२९
६	९५९	११८९	२१४८
जम्मा	७६०७	८९१०	१६५९७

श्रोत: केन्द्रियस्थानिकविभाग २०७८

गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकामा रहेका ४२७६ घरपरिवारभित्रमहिला ११९९१ र पुरुष ११६४ गरी जम्मा जनसंख्या २३१५५ रहेको छ। २०७८ को जनगणना अनुसार घरधुरी संख्या ४४०२ घरपरिवार र पुरुष ७,६०७ र महिला ८,९९० गरीकूल जनसंख्या १६,५९७ रहेको छ। जनसंख्या सम्बन्धीतथांकको आधारमा गत ३ वर्षमा गाउँपालिकाको जनसंख्या ऋणात्मक रहेको अवस्था छ। वडागत रूपमा जनसंख्याको विवरण तालिका १ मा उल्लेख गरिएको छ।

२.३ आर्थिक तथा सामाजिकअवस्था

कालिगण्डकी, भृगुकूलकान्त्रिपि देवदत्त, अप्सरा प्रम्लोचा, रुरुकन्या र भगवान विष्णुको ऋषिकेश स्वरूप जस्ता विभिन्नधार्मिक क्षेत्रहरु रहेको यस गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रमुख्यतया: कृषि, वन, खुद्रावजार, होटल, रेस्टुरेन्ट, तथा सेवा जस्ता क्षेत्रमानिर्भर भएको देखिन्छ। गाउँपालिकाको अधिकांशभूभाग पहाडले ढाकिएको छ। पहाड र नदीकिनार, टार र बेंसी गरीजम्माञ्चितशतभूभागमात्र समतलभएको अनुमान गरिएको छ। भू-धरातलीय स्वरूपको आधारमा ६९ प्रतिशतभूभाग पहाडी भागले ओगटेको छ।

उपयुक्तहावापानी, माटोको बनोट भएको यस गाउँपालिका कृषिको लागि उपयुक्तउर्वर माटो भएको हुँदागाउँपालिकामाथिकांश घरपरिवार प्रत्यक्षवाअप्रत्यक्ष रूपमा कृषिव्यवसायमा संलग्न रहेका छन्। त्यसैरी गाउँपालिकामा ठूलो संख्यामा रहेका वनजंगलतथा जैविकविविधताले गाउँको विकासमाथप सम्भावनावोकेका छन्। मील, फर्निचर उद्योग, कुखुरा पालन, पशु पालनआदि यस गाउँपालिकामा रहेका केही सानातथा घरेलु उद्योग व्यवसायहरु हुन्। यस गाउँपालिकाको अको मुख्यआर्थिक आधार वैदेशिक रोजगार रहेको देखिन्छ।

- ♦ **धरधुरी र प्रकार :** गाउँपालिकापाश्वर्चित्र २०७५ अनुसार रुक्षेत्रगाउँपालिकाभित्र वनावटको आधारमानिर्माण भएकाभवन संरचना सम्बन्धीविवरण तालिका नं.२ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिकानम्बर २ वनावटको आधारमाभवन संरचना

बाट्टा नं.	आ.र सी.सी	टिन	काठ	हुँगा	खर
१	१५३	४६१	१२	४३	६
२	७८	३९२	१५	६१	९५
३	६१	४७२	२१	३५	८५
४	१२२	८४२	३५	५४	१५
५	८९	६०६	१६	३८	५५
६	७१	३९४	८	२१	९०
जम्मा	६०४	३१६७	१०३	२५२	२८६

सूचनाश्रोत: गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र २०७५

- ♦ **वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नागरिकहरु सम्बन्धीविवरण**

यस गाउँपालिकाका आर्थिक रूपमा सकृद नागरिकहरु रोजगारीकालागि सबै भन्दा वढि छिमेकीमूलुकभारत, त्यसपछि खाडीमूलुक र त्यसपछि मात्र अन्यमुलुकहरु छनौटमा रहेको तथांक छ। वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नागरिकहरु सम्बन्धीविवरण तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिकानम्बर ३ वैदेशिक रोजगारीमा रहेकानागरिक सम्बन्धीविवरण

बडा नं.	भारत	खाडी-मूलुक	अन्य	विदेश नगरएको परिवार	जम्मा
१	४९	११	१५	५०८	६७१
२	२२६	१६३	२३	२०४	६१६
३	१५६	७५	४६	३५०	६२८
४	१७९	२१४	४०	६२९	१०६०
५	२४१	१५८	२८	३११	७३९
६	६४	७१	७०	३५७	५६२
जम्मा	९१५	७८०	२२२	२३५९	४२७६

सूचनाश्रोत: गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र २०७५

‣ उत्पादन र उत्पादकत्व

पहाड र नदीकिनार, टार र बेंसी गरी जम्माझप्रतिशतभूभागमात्र समतलभएको रुक्षेत्र गाउँपालिकाको भू-धरातलीय स्वरूपको आधारमा ६९ प्रतिशतभूभाग पहाडी भागले ओगटेको छ। गाउँपालिकाको उत्पादकत्व र उत्पादन सम्बन्धीविवरण तालिका ४ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिकानम्बर ४

बडागत उत्पादकत्व र उत्पादन सम्बन्धीविवरण

बडा नं	धान	मकै	गंहु	कोदो	आलु	दलहन	तेलहन	तरकारी	फलफूल
१	३३३००	१२३६००	९९००२	०	२०५०	१५०	११७००	४२५०	१०१०००
२	७६२००	१७५१५०	६३५५०	६९५०	२९८५०	११३००	१६४००	८२००	३१०६७
३	१३२५०	१७६६००	१४१५०	२७००	११५०	२३००	२४५५०	१५६००	१५१५०
४	५२४००	२५५५००	५०५५०	३१००	१११००	७६००	२२६५०	३८६५०	११००९८
५	६७८५०	२२८१००	३९२००	४१००	३३६५०	५४५०	४४८००	२०८५०	८००६५
६	३९३००	१११५००	२९२००	३१००	१२५०	७५०	१००	६५०	४००००
जम्मा	२८२३००	१०८१४५०	२९५६५२	२०७५०	१०३८५०	३४३५०	१२१०००	१४०५०	४७३३८०

सूचनाश्रोतः गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र २०७५

- **उत्पादन र निकासी:** गाउँपालिकाबाट बाहिर निकासीहुने बस्तुहरूमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल, दलहन, तेलहन रहेका छन् भने आयात गरिने बस्तुहरूमा घरायसी सामानहरू चिनी, साबुन, चाउचाउ, प्लास्टीक व्याग, पाइप, रेडीमेट कपडा, विस्कुट, साबुन, निर्माण सामाग्री, लत्ता कपडा इलेक्ट्रिक र इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरू, दैनिकउपभोग्य बस्तुहरू रहेका छन्।
- **उद्योग, व्यापार तथाव्यवसाय :** अध्ययनको क्रममारुक्षेत्रगाउँपालिका क्षेत्रभित्र के कतिउद्यमव्यवसाय संचालनमा छन् भन्ने यकिनतथांकउपलब्धहुननसकेतापनि केन्द्रियतथांकविभागले सन २०१८ मार्गारिएको आर्थिक सर्वेक्षणको अभिलेख अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्रविभिन्नविषय क्षेत्रमा ४१५ पेशा, व्यवसाय र उद्यम रहेको छ। विषय क्षेत्रगतउद्यम, व्यवसाय, पेशाहरू संचलन रहेको देखिन्छ।

तालिका ५

क्र.सं.	विषय क्षेत्रको उद्यम, पेशाव्यवसाय	संख्या
१	कृषितथापशुपांशी	३०
२	निर्माण तथाउत्पादन	३१
३	खानीजन्य, विद्युत, ग्यास, खानेपानीतथानिर्माण	४
४	थोक तथाखुद्रा	२११
५	झातायात, भण्डारण, सूचनाप्रविधि	५
६	खाद्य, होटेल, रेष्टुरेण्ट,	६२
७	वित्तीयतथा लघुवित्त	१६
८	शिक्षा	२९
९	स्वास्थ्यतथा सामाजिक सेवा	६
१०	रियल स्टेट, पेशाक्षेत्र, विज्ञान प्रविधि, प्रशासन, कला, मनोरन्जन र अन्य	२१
	जम्मा	४१५

उपरोक्तअभिलेख अनुसारको पेशाव्यवसायमध्ये गाउँपालिकामा के कति पेशाव्यवसायदर्ता, नविकरण भएको भन्ने यकिनतथांकउपलब्धहुन सकेन।

२.४ संगठनात्मक संरचना :

प्रशासनिकविभाजनअनुसार ६ वटा वडा रहेको यस गाउँकार्यपालिकाअन्तर्गत विषयक्षेत्रगत समितिहरुमाआर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वातावरण तथाविपद् व्यवस्थापन, राजस्व परामर्श, श्रोत अनुमानतथावजेट सीमानिर्धारण, वजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा जस्ता समितिहरु लगायतविभिन्न उपसमितिहरु गठन भई क्रियाशील छन् । गाउँकार्यपालिकाको संगठन संरचाअनुसार कार्यालयमाकूल२८ जनाकर्मचारीहरु कार्यरत रहेको जसमाप्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, शिक्षाअधिकृत, इन्जिनियर, सूचनाप्रविधिअधिकृत र अन्य सहायकस्तर पाचौ तह सम्मकाकर्मचारीहरुबाट गाउँकार्यपालिकाकार्यालय तथा वडा कार्यालयहरुबाट विकास निर्माण तथा सेवाप्रवाह सम्बन्धीआवश्यककर्मचारीहरु रहेका छन् । राजश्व सम्बन्धी कुनै स्वतन्त्रशाखाउपशाखानहरको तर सहायकस्तर कर्मचारीबाट राजश्वआमदानीको रसिद काट्ने कामभइरहेको अवस्था छ ।

परिच्छेद - तीनः

राजस्वपरिचालनका शैद्धान्तिक आधार र राजश्वअधिकार तथाआय सम्भाव्यता

राजस्वक्षमता सुधार तथा राजश्वअभिवृद्धिका लागिवित्तीयविकेन्द्रीकरण एवं राजश्व प्रणाली सम्बन्धीआधारभूतपक्षहरु कर आधार (Tax Base) र करदर (Tax Rate), करको दायरा (Coverage Ratio), मूल्यांकन मापदण्ड (Valuation Ratio) र संकलन प्रणाली (Collection Ratio) को वस्तुनिष्ठ विश्लेषण र विवेचनाहुनु आवश्यक छ । यस मध्ये राजश्वआधार (Tax Base) र करदर (Tax Rate) लाई नीतिगतऔजारको रूपमा लिइन्छ भने करको दायरा (Coverage Ratio), मूल्यांकन मापदण्ड (Valuation Ratio) र संकलन प्रणाली (Collection Ratio) लाई नीतिगततथाप्रशासनिकऔजारको रूपमा लिइन्छ । यस आधारमा कर आधार र करदरलाई यथास्थितिमापनि करको दायरा, मूल्यांकन मापदण्ड र पद्धति, संकलनसंग सम्बन्धित संयन्त्रको प्रभावकारी परिचालन, अनुगमन प्रणालीको स्थापना, नियमित समिक्षा, जनशक्तिको उचित र प्रभावकारी व्यवस्थापन, उत्प्रेरणा र दण्डका प्रावधान, कर सचेतना र आयव्ययको उचितउपयोग वारेमा पारदर्शिता जस्ता पक्षमा गरिने सुधारले सरकारको राजश्व परिचालनलाई प्रभावकारी बनाई संकलनमा वृद्धि गर्न सकिने विश्वास गरिन्छ ।

३.१ राजस्व परिचालनकाआधारभूतपक्षहरु

- **राजस्वको आधार (Tax Base):** सामान्यतया राजश्वआधारको रूपमा सम्पत्ति, आम्दानी र वस्तु वा सेवा क्षेत्रलाई लिइन्छ । प्रचलितकानूनअन्तर्गत स्थानीयतहलाई सम्पत्ति, आम्दानी र वस्तु वा सेवा क्षेत्रमा कर तथा गैर कर राजश्वकाआधारहरु प्रमुख रहन्छ । यसै पृष्ठभूमीमा गाउँपालिकाले आन्तरिक श्रोत परिचालनकालागि के कस्तो शिर्षकबाट कर तथा गैरकर राजश्व संकलन गरिरहेको अवस्था छ भन्ने कुराको समीक्षा गरी अभ्यासमा रहेको र अभ्यास भन्दावाहिर रहेको राजश्वआधारहरुको समयसापेक्ष विश्लेषण गरी राजश्व क्षेत्र विस्तारका लागिथप राजस्वश्रोतहरु पहिचान गर्ने गरिन्छ ।
- **करदर (Tax Rates) :** यस अन्तर्गत कानूनबमोजिमलगाउन उठाउन पाउने कर तथा गैरकर राजश्व दरको समीक्षा र करका दरहरुमाआवश्यक परिमार्जन गर्दै कर प्रणालीलाई वैज्ञानिक, व्यवहारिक वनाइने छ । सम्पत्ति, आयवा वस्तु सेवामा कर प्रयोजनकालागिअभ्यासमा रहेको समदर, अनुदारदर र प्रगतिशिल करदर मध्ये प्रगतिशील र वैज्ञानिक करदर निर्धारण गर्ने गरिन्छ ।
- **करको दायरा (Ratio of Coverage):** यस अन्तर्गत विद्यमानकानूनबमोजिम सम्पत्ति, आय र वस्तु वा सेवा क्षेत्रमाकायमहुन सक्ते कूल करदाता संख्या र हाल कर प्रणालीमा आवद्ध वा करको दायरामा रहेका करदाता संख्याको अनुपातविश्लेषण गरिन्छ । साथै करको दायरा वाहिर रहेका करदाताहरुको अनुपातको वस्तुनिष्ठ विश्लेषण गर्दै नसमेटिएका वावाहिर रहेका करदाताहरुलाई समेत करको दायरामात्याउने विविधविधिहरु पहिचान गर्ने गरिन्छ ।
- **करयोग्य सम्पत्तिको मूल्यांकन(Valuation Ratio):** यस अन्तर्गत कर राजश्वको प्रमुखआधार सम्पत्ति (अचल सम्पत्तिविशेषतजमिन र भौतिक संरचना), आयवा कारोबार र वस्तु र सेवा क्षेत्रको वैज्ञानिक विधिवाट वर्गिकरण र मूल्यांकनविधितयार गरी सोहीआधारमा करदर निर्धारण गरी राजश्व संकलन गर्ने गर्ने गरिन्छ । नेपालको सन्दर्भमा स्थानीयतहको क्षेत्राधिकार भित्र रहेको सम्पत्तिकर प्रयोजनको लागिजमिनतथाभौतिक संरचनाहरुको प्रचलितकानूनबमोजिम वैज्ञानिक र समयसापेक्ष रूपमावर्गिकरण र मूल्यांकनको आधार अनि मापदण्ड निर्माण गरी सोहीआधारमा राजश्व संकलन गर्ने विधिहरु पहिचान गर्ने गरिन्छ ।
- **राजश्वप्रशासनतथा संकलन(Ratio of Collection) :** यस अन्तर्गत राजश्वप्रशासनतथा संकलन प्रणालीलाई करदातामैत्रीतथाप्रविधिमैत्रीबनाउन राजश्वनीति, कानून, संस्थागत संरचना, मानव संसाधन, संकलन प्रणाली, सूचनाप्रविधितथाअन्यविकल्पहरुको प्रयोग र राजश्वको उपयोग सम्बन्धमासुशासन र पारदर्शिता जस्ता विद्यभानपक्षहरुको समीक्षागर्दै राजश्व संकलन प्रणालीलाई करदातामैत्री र प्रविधिमैत्रीबनाउनउपयुक्तविकल्पहरुको विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ।

३.२ राजस्वअधिकार सम्बन्धी संवैधानीकतथाकानुनीव्यवस्था

क) संवैधानीकअधिकार

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ५७ मा राज्यशक्तिको बाँडफाँड सम्बन्धीव्यवस्था गरेको छ । राज्यशक्ति बाँडफाँड संविधानको अनुसूची ५ वमोजिम संघलाई, अनुसूची ६ वमोजिमप्रदेशलाई र अनुसूची ८ वमोजिम स्थानीयतहलाई हुने व्यवस्थाभएको छ ।

त्यसैगरी अनुसूची७ मा संघ र प्रदेशको साभाअधिकारका र अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीयतहको साभाअधिकार सम्बन्धीव्यवस्था गरिएको छ । यसरी व्यवस्था गरिएकाअधिकारहरु प्रयोगकालागि सम्बन्धित सरकारहरुले आ-आफ्नो कानूनहरु बनाउनु पर्ने हुन्छ । नेपालको संविधान २०७२ को धारा ६० मा राजस्व स्रोतको बाँडफाँडको व्यवस्था गरिएको छ । यसअनुसार तीनै तहका सरकारले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा कर लगाउन र राजस्व संकलन गर्न सक्ने व्यवस्थाभएको छ । मुलतीनैतहका सरकारलाई एकलअधिकार र साभाअधिकार गरी दुई प्रकारका अधिकार निर्धारण गरिएको छ । कर लगाउने तथा राजस्व संकलन गर्ने सन्दर्भमा

स्थानीयतहकालागि नेपालको संविधान अनुसूची ८ को अनुक्रम ४ मा उल्लेख गरिएको छ । यस सम्बन्धीविस्तृत विवरण यसैसाथतालिकामाउल्लेख गरिएको छ । सो अनुसार स्थानीयतहले सम्पत्ति कर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क, सवारी साधन कर, सेवाशुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर तथामालपोत, दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर र मालपोत संकलन गर्न सक्ने छ, भने प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी र पर्यटन शुल्कलाई साभाअधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

ख) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ९ मा गाउँपालिकातथानगरपारिकाको वित्तीयअधिकार क्षेत्र उल्लेख भएको छ । सो परिच्छेदको दफा ५४ देखि ६४ सम्म वित्तीयअधिकार सम्बन्धीविधिपक्षहरु व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार दफा ५४ मा कानूनवाइ कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिननपाइने व्यवस्थाभएको छ भने दफा ५५ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा करको व्यवस्था गरिएको छ । यसैगरी दफा ५६ मा भूमिकर तथामालपोत, दफा ५७ मा घरजग्गावहाल कर, दफा ५८ मा व्यवसाय कर, दफा ५९ मा वहाल विटौरी शुल्क, दफा ६० मा पार्किङ शुल्क, दफा ६१ मा जटीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर, दफा ६२ मा सेवाशुल्कको व्यवस्था गरिएको छ भने दफा ६३ मा कर, शुल्कवा दस्तुर कुट्टनीतिक नियोग एवं कुट्टनीतिज्ञ र वैदेशिक ऋण एवं सहायतावाट संचालिन परियोजनाका पैठारी भएकामालसामानमालगाउननपाउने व्यवस्था छ । दफा ६४ मा प्रदेश र गाउँपालिकावागाउँपालिकाको दोहोरो अधिकार क्षेत्रभित्र कर निर्धारण, संकलन र बाँडफाँडको व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार स्थानीयतहले टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र इरिक्सा जस्ता सवारी करको दर निर्धारण संकलन गर्ने अधिकार स्थानीयतहमा राखिएको छ भने यि वाहेकका सवारी साधनमा करदर निर्धारण र संकलन गर्ने अधिकार

तालिकानम्बर ६	
स्थानीयतहको संवैधानीकअधिकार क्षेत्र	
स्थानीयतहको अधिकार क्षेत्र अनुक्रम ४ वमोजिम	संघ, प्रदेश र स्थानीयतहको साभाअधिकार अनुसूची ९ को अनुक्रम ६ वमोजिम
▶ सम्पत्ति कर	▶ सेवाशुल्क
▶ घर बहाल कर	▶ दस्तुर
▶ घरजग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क	▶ दण्ड जरिवाना
▶ सवारी साधन कर	▶ प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी
▶ सेवाशुल्क दस्तुर	▶ पर्यटन शुल्क
▶ पर्यटन शुल्क	
▶ विज्ञापन कर	
▶ व्यवसाय कर	
▶ भूमिकर (मालपोत)	
▶ दण्ड जरिवाना,	
▶ मनोरञ्जन कर	
▶ मालपोत संकलन	

श्रोत : नेपालको संविधान २०७२

प्रदेश सरकारलाई दिइएको छ । यसैगरी घरजग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क र मनोरन्जन करको दर निर्धारण प्रदेश सरकारवाट र संकलन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीयतहलाई दिइएको छ, भने विज्ञापन कर दर निर्धारण र संकलन गर्ने अधिकार स्थानीयतहलाई दिइएको छ । प्राकृतिकशोत कर खासगरी दुङ्गा, गिड्डी, वालुवा, चुनदुङ्गा, खरीदुङ्गा, अभ्रख र दहत्तर वहत्तरको करदर निर्धारण प्रदेश सरकार र संकलन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीयतहलाई दिइएको छ । पर्यटन शुल्कपर्वतारोहण, राष्ट्रिय निकुञ्ज, बन्यजन्तु आरक्षण तथा संरक्षण क्षेत्रको प्रवेश शुल्क नेपाल सरकारलाई, स्थानीयउचान, पार्क, चिडियाखाना, ऐतिहासिकतथा पुरातात्त्विक सम्पदातथा संग्राहलयको प्रवेश शुल्क स्थानीय सरकारलाई र पर्यटन शुल्कनिर्धारण र संकलन गर्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिइएको छ ।

ग) अन्तरसरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन, २०७४

ऐनको दफा ३ मा कर, गैरकर तथा रोयल्टी लगाउन सक्ने व्यवस्थाभएको छ । यस अनुसार स्थानीयतहको अधिकार क्षेत्र यसै ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ तथा अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको छ । स्थानीयतहको यस ऐन अनुसार देहायवमोजिमका क्षेत्रहरुमा कर तथा गैरकर राजस्व संकलन गर्न सक्ने व्यवस्थाभएको छ ।

तालिकानम्बर ७ वित्तीयअधिकार क्षेत्र : कर तथा गैरकर सम्बन्धी	
करका क्षेत्रहरु	गैरकरका क्षेत्रहरु
१) सम्पत्ति कर २) घर बहाल कर ३) घर जग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क ४) सवारी साधन कर ५) भूमिकर (मालपोत) ६) मनोरञ्जन कर ७) विज्ञापन कर ८) व्यवसाय कर	१) सेवाशुल्क दस्तुर २) पर्यटन शुल्क ३) दण्ड जरिवाना
स्थानीयतहको अधिकार क्षेत्रको विषयमा स्थानीयकानून र अन्यप्रचलितकानूनअनुसार लगाइने अन्य कर तथा गैरकर करहरु	
श्रोत : अन्तर सरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन, २०७४	

अन्तरसरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन २०७४ अनुसार स्थानीयतहले कर राजस्वअन्तर्गत सम्पत्तिकर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क, सवारी साधन कर, भूमिकर तथामालपोत, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर लगाउन र संकलन गर्ने सक्ने व्यवस्था गरिएको छ, भने गैरकर राजस्वअन्तर्गत सेवाशुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क र दण्ड जरिवानालगायतकाआधारहरु परिभाषित गरिएकाल्लै ।

त्यसैगरी दफा ४ मा गैरकरको दर निर्धारणका आधारहरु तोएिको छ । सबै तहका सरकारहरूले वस्तु वा सेवाको लागत, संचालन र सम्भार खर्चलाई आधार मानी गैरकरका दरहरु निर्धारण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ, भने दफा ५ मा एकल कर प्रशासन सम्बन्धीव्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार सवारी साधन कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशनशुल्क, विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर उठाउदा प्रदेश र स्थानीय सरकारले एक अर्काको कर समेत उठाउने व्यवस्था गरिएको छ । कर संकलनगर्दाको सम्बन्धिततहले प्रशासनिकखर्च २ प्रतिशत राखीवाँकी रकम सम्बन्धिततहको संचित कोषमाजम्मा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

अन्तरसरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ६ मा मूल्यअभिवृद्धिकर तथाअन्तःशुल्क वाँडफाँड, दफा७ मा प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्तहुने रोयल्टी वाँडफाँडको व्यवस्था गरेको छ । यस अनुसार मूल्यअभिवृद्धि कर तथा अन्तःशुल्कवाट १५ प्रतिशत र प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी (पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानीतथाखनिज र पानीतथाअन्यप्राकृतिक स्रोत) वाट २५ प्रतिशत राजस्वको व्यवस्था गरिएको छ । यसैगरी परिच्छेद ४ को दफा ८ मा वित्तीय समानीकरण अनुदान, दफा ९ मा सर्वानुदान, दफा १० मा सम्पूरक अनुदान र दफा ११ मा विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ, भने दफा १४ मा आन्तरिक ऋण लिन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

घ) राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथावित्तआयोग ऐन, २०७४

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, राजस्व वाँडफाँड तथाअनुदान सम्बन्धीव्यवस्था यस ऐनको परिच्छेद ४ मा गरिएको छ। यसै ऐनको दफा १४ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनगर्दा लिइने आधार, दफा १५ मा राजस्व वाँडफाँड गर्दा लिइने आधार, दफा १६ मा अनुदानसिफारिस गर्दा लिइने आधारको व्यवस्था गरिएको छ। राजस्व वाँडफाँड गर्दा विशेष गरी जनसंख्या, भौगोलिक क्षेत्रफल, मानवविकास सूचकाङ्क, खर्चको आवश्यकता, राजस्व संकलनमा गरेका प्रयास, पूर्वाधार विकास जस्ता पक्षहरूलाई आधार मानिने व्यवस्था गरिएको छ।

ङ) गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९

रुक्षेत्रगाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९अनुसार निम्न राजस्वकाश्रोतहरूवाट राजस्व संकलन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ।

क) कर राजस्वतर्फ :

१. भूमिकर (मालपोत)
- २) वहाल कर
- ३) व्यवसाय कर
- ४) जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर
- ५) विज्ञापन शुल्क
- ६) मनोरञ्जन कर
- ७) सवारी साधन कर
- ८) गैरकर राजस्व
- ९) सेवाशुल्क, दस्तुर
- १०) वहाल विटौरी शुल्क
- ११) पार्किङ शुल्क
- १२) ट्रैकिङ, कोयोकिङ, क्यानोइड, वज्जीजम्पड, जिप फ्लायर र च्यापिटड शुल्क
- १३) ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, रोडा र ग्राभेल विक्रीशुल्क
- १४) सडक उपयोग शुल्क
- १५) सरसफाइशुल्क
- १६) पर्यटन शुल्क
- १७) प्राकृतिकश्रोत साधनविक्रीशुल्क

३.३आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमानअवस्था

रुक्षेत्रगाउँपालिकाको आन्तरिक आयअन्तर्गत कर तथा गैरकर राजस्वकाप्रमुखश्रोतहरु मालपोत भूमिकर, व्यवसायकर, घरवहाल कर, नक्सापास, एवं प्राकृतिकश्रोत साधन (ढुङ्गा गिट्टीवालुवा) आदिको विद्यमानअवस्था र राजस्व सम्भावनाहरु यसप्रकार रहेको छ।

तालिका नं ८

कर राजस्वतथा गैरकर राजस्व सम्बन्धीर्वर्तमानअवस्था

आयशीषकहरू	सम्भावना	दर निर्धारण	संकलन
(क) कर राजस्व			
● सम्पत्तिमाआधारित कर –मालपोत वाभूमिकर	भएको	भएको	भएको
● सम्पत्तिमाआधारित कर –सम्पत्तिकर	भएको	नभएको	नभएको
● व्यवसाय कर	भएको	भएको	भएको
● घरजग्गावहाल कर	भएको	भएको	भएको
● विज्ञापन कर	भएको	भएको	नभएको
● मनोरञ्जन कर	भएको	भएको	नभएको
(ख) गैर कर राजश्व			
● सवारी पार्किङ शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● वहाल विटौरी शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● पर्यटन सेवाशुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● फोहरमैलाव्यवस्थापनशुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● प्राकृतिक स्रोतः ढुडगा, गिटि, बालुवा, माटो, दहत्तर बहत्तर बिक्रि	भएको	भएको	भएको
● ढल निकास सेवाशुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
● सार्वजनिकशौचालय सेवाशुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● हाटबजार सेवाशुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
● पशुवधशाला सेवाशुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
● सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
● सडक बर्ती सेवाशुल्क	भएको	नभएको	नभएको
● अतिथि गृह सेवाशुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
● अचल सम्पत्तिमूल्यांकनशुल्क	भएको	भएको	भएको
● दर्ता तथानविकरण दस्तुर	भएको	भएको	भएको
● नक्सापास दस्तुर	भएको	भएको	भएको
● सिफारिस तथाबक्सौनी दस्तुर	भएको	भएको	भएको
● नाता प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
● अन्य प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
● लिलामविक्री	भएको	भएको	भएको
● सार्वजनिकनिजी साभदारी	नभएको	नभएको	नभएको
● अन्य स्रोत परिचालन (नक्साफाराम, फोटोकपी, प्रोफाईल, घरनम्वर आदि)	नभएको	नभएको	नभएको
● साँवा, व्याज, लाभांस र वोनस	नभएको	नभएको	नभएको

आयशीषकहरू	सम्भावना	दर निर्धारण	संकलन
● भाडा तथावहाल	नभएको	नभएको	नभएको
● मेसिनतथाऔजार भाडा	नभएको	नभएको	नभएको
● सभागृह भाडा	नभएको	नभएको	नभएको
● ताल, पोखरी तथा जग्गा भाडा	नभएको	नभएको	नभएको

३.३.१ सम्भावनातथाचुनौतीहरू

राजस्वअभिवृद्धि एवं परिचालन गर्ने सन्दर्भमा रुक्षेत्रगाउँपालिकानिम्नअनुसारका सम्भावनातथाचुनौतीहरू रहेका छन् ।

तालिकानम्बर ९ गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विश्लेषण	
सबलपक्षतथा सम्भावनाहरू	समस्यातथाचुनौतीहरू
<ul style="list-style-type: none"> ◆ गाउँपालिकामा राजस्वइकाई क्रियाशील रहेको र निम्नस्तरको जनशक्तिव्यवस्थाभएको ◆ राजस्व संकलन वडा कार्यालयबाट हुँदै आएको ◆ राजस्वअभिवृद्धिकालागिवार्षिक नीति, कार्यक्रमको व्यवस्था ◆ सम्पत्तिकर, वहालकर, व्यवसायकर जस्ता मुख्य स्रोतहरुकार्यान्वयनमा ◆ आर्थिक ऐन २०७९ कार्यान्वयनमा रहेको ◆ राजस्वअभिलेखन एवं रसिद काट्ने व्यवस्था कम्प्युटर सफ्टवेयरबाट हुने गरेको ◆ पार्किङ सेवा, लिफ्टिङ खानेपानी, स्थानीय सडक शीतभण्डार, पशुवधशाला, कृषिउपज संकलन केन्द्र, हाटवजार संचालनआदि जस्ता भौतिकपूर्वाधार निर्माण तथा सुविधाउपलब्ध गराएवापत सेवाशुल्क संकलनको सम्भावनावलियो ◆ होमस्टे एवं उद्यमशीलताविकास गरी उद्योग व्यवसायप्रवर्द्धनबाट राजस्व संकलनहुन सक्ने क्षेत्रमावजेट विनियोजन भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ आन्तरिक आयमा कर राजस्वको हिस्सा क्रमिक रूपमा घट्दो र गैरकर राजस्वको हिस्सा बढ्दो क्रममा रहनु ◆ गैरकर राजस्वमाथिको परनिर्भरता बढ्दै जानु ◆ सम्पत्तिकर र व्यवसायकर प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्न कठिनाई ◆ नागरिकलाई कर तिर्नुपर्ने वारेमाजनचेतनाअभिवृद्धि गर्न नसक्नु ◆ सम्पत्तिकर, मालपोत वाभुमिकर, वहाल कर असुलीकार्यविधिनभएको ◆ राजस्व संकलनहुने क्षेत्रहरु खासगरी पूँजीगत क्षेत्रमालगानीअभिवृद्धि गर्न नसक्नु ◆ पर्यटकीय क्षेत्र, खानेपानी सेवा, स्थानीय सडक जस्ता गाउँपालिकाले निर्माण गरी सेवा सुविधाउपलब्ध गराएवापतउपभोग शुल्ककार्यान्वयनल्याउन कठिनाई ◆ राजस्वशाखामादक्षाएवं जनशक्ति संख्यान्यूनहुनु ◆ गाउँपालिकापदाधिकारी, सदस्यएवं कर्मचारीहरुमा राजस्वअभिवृद्धि सम्बन्धीक्षमतान्यूनहुनु ◆ राजस्वका दररेटहरु व्यवहारिक नहुनु ◆ कर राजस्वएवं गैरकर राजस्व परिचालनकालागि छाता कानूननिर्माण नहुनु, ◆ राजस्व सम्बन्धीवार्षिक नीतिकार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन का लागिवजेट व्यवस्थानहुनु ◆ कर भुक्तानीकालागि करदाताहरु गाउँपालिकाकार्यालय मै आउनुपर्ने वाध्यात्मकअवस्था ◆ कर प्रशासनलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न नसक्नु

३.४आन्तरिक राजस्व संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावनाविश्लेषण

३.४.१ कर राजस्व

गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७९ अनुसार कर राजस्वतर्फ रुक्षेत्रगाउँपालिकावाट भूमिकर (मालपोत), व्यवसायकर, घरजग्गावहाल कर, मनोरन्जनकर र विज्ञापन करको दर निर्धारण भई संकलनहुँदै आएको छ । गाउँपालिकामामनोरन्जन करको सम्भावना देखिदैन र यसकालागि करदर निर्धारण भएकोछ । यस सम्बन्धीविस्तृत विवरण तलउल्लेख गरिएको छ ।

क) भूमिकर (मालपोत)

विद्यमानअवस्था : गाउँपालिकाले हालसम्भूमिकर (मालपोत)प्रणाली कार्यान्वयनगाई आइरहेको छ । आ.व.२०७९/१०८० को आर्थिक ऐन २०७९ अनुसूची १ ले भूमिकर (मालपोत) दर निर्धारण गरिएको छ । यस आधारमा ५ रोपनी सम्म रु १५, ५ देखि १० रोपनी सम्मकालागिथप २० र १० रोपनीभन्दा बढि भएमाप्रति रोपनीथप रु. ५ निर्धारण भएको छ । चालु आ.व.को लागिभूमिकर (मालपोत) शिर्षकमाकूलयुनमान रु.६ लाख रहेकोमा दोश्रो चौमासिकअवधिसम्मको प्रगतिअभिलेख उपलब्धहुन सकेन ।

तालिका १०
गाउँपालिकाभूमिकर (मालपोत) दर

क्र.सं.	जग्गाको क्षेत्रफल (रोपनीमा)	कर, दस्तुर (रकम रु.मा)
१.	५ रोपनी सम्म	१५
२.	५ रोपनी देखि १० रोपनी सम्म	थप २०
३.	१० रोपनी माथी	प्रति रोपनी रु.५ थप

सम्भाव्यता : २०७८ को जनगणणा अनुसार गाउँपालिकामा ४४०२घर परिवार रहेका छन् । प्रति ३ घरमा २ जना करदाताभएको अनुमानगर्दा सम्पत्ति कर प्रयोजनकालागिगाउँपालिकामा ६,६०० सम्पत्रिकरदाताहुने अनुमान गरिएको छ । गाउँपालिकाले हालअवलम्बनगाई आइरहेको उत्पादन र क्षेत्रफलमाआधारित परम्परागतमालपोत प्रणालीलाई विस्थापित गरी सडकको पहुच र जमिनतथाभवन संरचनाको उपयोगको आधारमा न्युनतममूल्यांकन गरी मूल्यांकनको आधारमा लागु गर्न सकिने प्रगतिशील सम्पत्तिकर प्रणाली लागु गर्न सकेको खण्डमा गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा ठूलो उपलब्धीहासिल गर्न सकिने संभावनाप्रवल रहेको छ ।

तालिकानम्बर ११							
सम्पत्ति कर : प्राप्तहुन सक्ने अनुमान							
जम्मा परिवा र संख्या	करदाता संख्यायथार्थ मा	करदाताप्रति शत	करदा ता संख्या	अचल सम्पत्तिन्यूनतममूल्यां कन रु.	सम्पत्ति करदर	वार्षिक कर रकमप्रति एक करदातावाट रु.	जम्मावार्षिक कर रकम रु.
४४० २	६६००	४०	२६४०	५लाख सम्म	एकमूष्ट	३००	७,९२,०००
		२०	१३२०	१० लाख सम्म	०.०० ५	१०००	१३,२०,०००
		१५	९९०	५० लाख सम्म	०.००३	१५००	१४,८५,०००

	१०	६६०	७५ लाख सम्म	०.००३	२२५०	१४,८५,०००
	७	४६२	१ करोड सम्म	०.०० ४	४०००	१८,४८,०००
	३	१९८	१ करोड ५० लाख सम्म	०.०० ४	६०००	११,८८,०००
	२	१३२	१ करोड ५० लाख देखि २ करोड सम्म	०.०० ४	८०००	१०,५६,०००
	१.५	९९	३ करोड सम्म	०.०० ४	१०,५००	१०,३९,५००
	१	६६	४ करोड सम्म	०.०० ४	१४,०००	९,२४,०००
	०.५	३३	५ करोड सम्म	०.०० ४	१७,५००	५,७७,५००
जम्मा						१,१७,१५,५००

उपरोक्तविवरणको आधारमा न्युनतम ५ लाख सम्मको मूल्यांकनमा एकमुष्टि रु ३०० र सो भन्दामाथीको मूल्यांकनमान्युनतम ०.००३ प्रतिशतदेखि ०.००४प्रतिशत सम्मको दर निर्धारण गरि सम्पत्तिकर प्रणाली लागु गर्न सकेको खण्डमा गाउँपालिकालाई वार्षिक सम्पत्ति कर वापतरु.१ करोड १७लाख१५ हजारको हाराहारीमा सम्पत्तिकर संकलनहुने संभावना देखिन्छ । शुरुकावर्षहरूमा उपरोक्त कर प्राप्तनभएपनिदायरा विस्तार गर्दै जाँदा सो रकम संकलनहुन सक्ने देखिन्छ । कार्ययोजनाअनुसार काम गर्न सकेको खण्डमा पहिलो वर्ष ५० प्रतिशत (५८लाख५७हजार) दोश्रो वर्ष ७५ प्रतिशत (८७लाख) हुदै अन्तिमवर्ष सत प्रतिशत करदाता करको दायरामाआउने र प्रक्षेपण अनुसार रु.१ करोड १७हजार सम्पत्तिकर संकलनहुने अनुमान गरिएको छ ।

ख) घरवहाल कर

विद्यमानअवस्था : गाउँपालिकाक्षेत्रभित्रव्याप्ति संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छाप्रा, जग्गा, पोखरी आदि पुरै वाआंशिकतवरले वहालमादिएमाघरजग्गावहाल कर लगाउने कानूनीव्यवस्थाभएतापनिगाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमाघरवहालकर सम्बन्धी करदर उल्लेख भएको देखिदैन । तर चालु आ.व.२०७९/०८० का लागिवहालकर शिषकमा रु.२,००,००० अनुमानछ तर पहिलो त्रैमासिकअवधिसम्माकूनै रकम संकलनभएको अवस्था छैन ।

सम्भाव्यता: गाउँपालिकाक्षेत्रभित्रव्यापारिक प्रयोजनकालागि ८३ इकाई भाडामा प्रयोग भएको अभिलेख रहेको छ भने कार्यालय प्रयोजनकालागि २५ इकाई वहालमा रहेको छ । आगामीआ.व.देखि व्यवसायिकप्रयोजन, कार्यालय प्रयोजन र आवासीय र व्यक्तिगतप्रयोजनकालागिव्यवसायिक र कार्यालय प्रयोजन तर्फ न्युनतम ५ देखि अधिकतम७प्रतिशत र निजीतथाआवासीयप्रयोजनमान्युनतम ३ देखि अधिकतम ५ प्रतिशत सम्मको फरक फरक घरवहालकर दर निर्धारण गरी संकलन गर्न सकेको खण्डमा घरवहाल कर शिर्षकबाट पनिमहत्वपूर्ण श्रोत परिचालन गर्न सकिने संभावना देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०८०/०८१देखि हालको संकलनभन्दा३०प्रतिशतवृद्धि अनुमान गर्न सकिन्छ । यस हिसावबाट गाउँपालिकाले करीब रु.३लाखघरवहाल कर संकलन गर्न सक्ने देखिन्छ ।

ग) व्यवसाय कर

विद्यमानअवस्था: गाउँपालिकाले व्यवसायतर्फ १०७प्रकार र उद्योग व्यवसायतर्फ १७प्रकारका उद्योग शिर्षकहरुवाट व्यवसाय कर संकलन गर्ने प्रस्ताव गरेको छ । यस अन्तर्गत पनिव्यवसायको सेवाप्रकृति र श्रेणी अनुसार वार्षिक व्यवसाय कर आर्थिक वर्ष २०७९/०८० का लागि रु.११,००,००० अनुमानगरेको छ ।

अध्ययनको क्रममा रुक्षेत्र गाउँपालिका क्षेत्रभित्र के कतिउद्यमव्यवसाय संचालनमा छन् भन्ने यकिनतथांकउपलब्धहुननसकेतापनि केन्द्रियतथांकविभागले सन २०१८ मागरिएको आर्थिक सर्वेक्षणको अभिलेख अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्रिभिन्नविषय क्षेत्रमा ४१५ पेशा, व्यवसाय र उद्यम रहेको छ । विषय क्षेत्रगतउद्यम, व्यवसाय, पेशाहरु संचलन रहेको देखिन्छ । उपरोक्तअभिलेख अनुसारको पेशाव्यवसायमध्ये गाउँपालिकामा के कति पेशाव्यवसायदर्ता, नविकरण भएको भन्ने यकिनतथांकउपलब्धहुन सकेन ।

तालिका १२				
व्यवसायको प्रकृति, संख्या र औषतकरदर				
क्र.सं.	विषय क्षेत्रको उद्यम, पेशाव्यवसाय	संख्या	करको औषत दर	संभावना
१	कृषितथापशुपंक्षी	३०	३०००	९००००
२	निर्माण तथाउत्पादन	३१	३०००	११७०००
३	खानीजन्य, विद्युत, रयास, खानेपानीतथानिर्माण	४	५०००	२००००
४	थोक तथाखुद्रा	२११	१०००	२११०००
५	यातायात, भण्डारण, सूचनाप्रविधि	५	१५००	७५००
६	खाद्य, होटेल, रेष्टुरेण्ट,	६२	३०००	१८६०००
७	वित्तीयतथा लघुवित्त	१६	१००००	१६००००
८	शिक्षा	२९	५०००	१४५०००
९	स्वास्थ्यतथा सामाजिक सेवा	६	२५००	१५००००
१०	रियल स्टेट, पेशाक्षेत्र, विज्ञान प्रविधि, प्रशासन, कला, मनोरन्जन र अन्य	२१	५०००	१०५०००
	जम्मा	४१५		१२५९०००

व्यवसाय कर सिद्धान्ततलगानी र वार्षिक कारोबारको आधारमा कर लगाउने गरिन्छ । व्यवसायहरुको लेखापरीक्षण एवं वार्षिक कारोबारलाई आधार मानी कर रकमनिर्धारण गर्ने गरिन्छ । सामान्यत, गाउँपालिकाभित्र संचालनहुने व्यवसायहरुको स्तर र व्यवसायिकप्रकृति हेर्दा स्थानीय नै हुने र अधिकांश अनौपचारिक हुने भएकोले लेखापरीक्षण गर्ने कार्य आफैमा त्यतिव्यवहारिक नहुनपनि सक्छ । तापनिव्यवसायमा कर निर्धारण गर्ने आधार भनेको कारोबार नै हो । यसकालागागाउँपालिकाले व्यवसायको प्रकृति, हुनसक्ने वार्षिक कारोबार, व्यवसायमाभएको पूँजीलगानी जस्ता पक्षलाई आधार मानीव्यवसायिहरुको प्रतिनिधि संस्थासंगको सहमतिमा एक करयोग्य रकममानी सोमा करदर निर्धारण गर्दा तुलनात्मक रूपमाव्यवहारिक हुन सक्छ । गाउँपालिकाको व्यवसायकर अभिलेखमा के कति आवद्ध रहेको र करको दायरा भन्दावाहिर रहेका करदाताहरुको एकिनअभिलेख उपलब्धहुननसकेको कारण यथार्थ करक्षमतामापन गर्न सकिएको छैन ।

सम्भाव्यता :

आर्थिक सर्वेक्षण २०१८ अनुसार गाउँपालिकाक्षेत्रभित्र संचालितउद्योग व्यवसायको संख्या४१५ को हाराहारीमापसलव्यवसायहरु रहेको तथांकछ । यसरी संचालितउद्यमव्यवसायहरु अहिलेको अवस्था सम्म के कति संख्यामा बढे वा घटे सोको तथांकयकिन छैन । तीउद्यमव्यवसायहरुमध्ये गाउँपालिकामाआवद्ध हुनवाँकीउद्योगहरुको सेवाप्रकृतिएवं श्रेणी पहिचानहुन सकेको छैन । आर्थिक सर्वेक्षण २०१८ मा

उल्लेखितविवरणको आधारमा उद्यमतथाव्यवसायलाई औषत करभार निर्धारण गर्दा करीब रु.१३लाखव्यवसायकर संकलन गर्न सकिने देखिन्छ ।

३.३.२ गैरकर राजस्व

गैरकर राजस्वअन्तर्गत गाउँपालिकामावहाल विटौरी शुल्क, पर्यटन शुल्क, फोहोरमैलाव्यवस्थापनशुल्कको सम्भावना रहेको देखिन्छ । यसकालागिगाउँपालिकावाट करदर निर्धारण समेत भई राजस्व संकलन समेत भएको पाइन्छ । यसैगरी प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत वालुवा, ढुङ्गा, गिट्ठी, दहतर बहतरको सम्भावनापनिवलियो रहेको पाइन्छ । अचल सम्पत्तिमूल्यांकनशुल्क, मेसिनऔजारको भाडा, जग्गा भाडा एवं सिफारिस, प्रमाणित नक्सापास जस्ता दस्तुरहरुको सम्भावनापनिप्रवल छ । यसकालागि राजस्व दररेट निर्धारण गरी सेवाशुल्क संकलनहुँदै आएको छ । तापनि स्थानीय स्तरमा भौतिकपूर्वाधारहरु निर्माण गरी सोको उपयोग गरेवापत सेवाशुल्क संकलन गर्ने अभ्यास गाउँपालिकामा रहेको पाइदैन । नागरिकहरुलाई खानेपानी सेवाउपलब्ध गराइएपनि सो वापतउपभोग शुल्कगाउँपालिकावाट संकलनभएको पाइदैन । यसकालागिगाउँपालिकावाट आवश्यककानून संरचनाहरु पनिनिर्माण हुन सकेको छैन । फोहोरमैला, ढल निकास, सडक वर्ती, पशुवधशाला, सार्वजनिकशौचालय जस्ता सेवाहरु संचालनमानिजी क्षेत्र, सहकारी संस्थाएवं स्थानीयउपभोक्ताहरुसंग सहकार्य हुन सक्ने क्षेत्रहरु हुन ।

घ) प्राकृतिकश्रोत साधन

विद्यमानअवस्थार संभावना:यस गाउँपालिकामा रहेका रिडि, कालिगण्डकी नदिखोलाहरुवाट प्राकृतिक सम्पदादहत्तर वहतर ढुङ्गा, वालुवा माटो विक्रिवानिकासी गर्न सकिने प्रवल संभावना देखिन्छ तर हाल सम्म यस सम्बन्धमाथ्ययनभएको अवस्थानदेखिएको हुंदा यस क्षेत्रबाट के कति राजश्व परिचालनहुन सक्नेछ भन्ने यथार्थ अनुमान गर्न कठिन छ ।

ड) घर नक्सापास

विद्यमानअवस्था र सम्भाव्यता : गाउँपालिकाले घर नक्सापास दस्तुर शिर्षकबाट कुनै पनि राजश्व संकलनभएको देखिदैन । चालु आ.व. का लागि रु.४० हजार अनुमान रहेकोमा हाल सम्म कुनै रकमसंकलनभएको अवस्था छैन । आगामीआर्थिक वर्षमा यस वापत रु.२लाखको हाराहारीमाराजस्वप्राप्तहुने देखिन्छ ।

च) स्थानीयपूर्वाधार सेवाउपयोग शुल्कः (सडक तथाखानेपानी)

विद्यमानअवस्था र सम्भाव्यता :गाउँपालिकाक्षेत्रभित्रआफै लगानीमा सडकहरु निर्माण हुँदै आएका छन् । यसरी निर्माण भएका सडकहरुको नियमित मर्मत संभारका लागिआवश्यकश्रोत परिचालनकालागि स्थानीयपूर्वाधार सेवाउपयोग शुल्क संलकन गर्नु आवश्यकछ ।

परिच्छेद - चार :

राजस्व सङ्कलनतथा संस्थागतक्षमता

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धीनीतितथाकानुन

रुक्षेत्रगाउँपालिकाले राजस्व संकलनलाई कानुन सम्मत, न्यायोजिततथाव्यवस्थित गर्ने हेतुले राजस्व परिचालनसंग सम्बन्धित राजस्वनीतिअबलम्बन गरि सो अनुरूप ऐन तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरेको छ । आ.व.२०७९/०८० को लागिस्विकृत वार्षिक नीतितथाकार्यक्रममादेहायवमोजिमको राजस्व सम्बन्धी देहायकानीतिहरु अबलम्बन गरेको छ ।

क. राजस्व परिचालन नीति:

१. गाउँपालिकाको राजस्व परामर्श समितिको अध्ययन प्रतिवेदनलाई आधार मानी गाउँपालिकाको राजस्व स्रोतको दर र दायरालाई फराकिलो बनाउदै लैजाने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
२. राजस्वको लागि सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गर्दै करको दायरा भित्र लगिनेछ ।
३. आन्तरिक स्रोत तर्फका कर, दस्तुर, शुल्क, महशुल असुली व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४. भौगोलिक बनावट अनुसार नागरिकलाई पायक पर्ने ठाउँमा व्यवसाय दर्ता नविकरण सम्बन्धी शिविर संचालन गरिनेछ ।
५. भूमिकर/मालपोत, व्यवसाय कर, बाहाल कर, सिफारिस दस्तुर लगायत करलाई अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ साथै विज्ञापन कर, मनोरञ्जन करको बारेमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
६. कर प्रणालीलाई वैज्ञानिक र व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सुरु गरिएको राजस्व व्यवस्थापन प्रणालीलाई सबै बडाहरूमा विस्तार गरिनेछ ।
७. करदातालाई कर तिर्ने बानि बसालन तथा प्रोत्साहन गर्न करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

४.२ आय संकलनको संस्थागतक्षमता

संस्थागत संरचना स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार विभिन्न समितिहरु गठन भएका छन् र आवश्यकताकाआधारमा उपसमितिहरु गठन भई संघीयताको अभ्यास भएको छ । रुक्षेत्रगाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धीजनशक्तिको हिसावले हेर्दा जनप्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु आवढ छन् । प्रशासन, शिक्षा, लेखा, प्राविधिक, सूचना, रोजगार सेवा, स्वास्थ्य, कृषितथापशुविकास, सामाजिकविकास, राजस्व, योजनाशाखातथाउपशाखाहरु क्रियाशील छन् । यस गाउँपालिकामा राजस्वइकाईमा सहायकस्तर चौथो-१ जनाले राजस्व सम्बन्धीकाम गरिरहेको अवस्था छ । यसको अतिरिक्तसम्पत्तिकर, मालपोत/भूमीकर, घटनादर्ता दस्तुर, नाताप्रमाणीत दस्तुर, सिफारिस दस्तुरहरको सङ्कलन बडा कार्यालयबाट पनिहुदैआएको छ । राजस्वइकाइले आर्थिक कारोबारको अभिलेखीकरण सुन्न सफ्टवेयरबाट गर्दै आईरहेको छ ।

४.३ आन्तरिक आयपरिचालन

आर्थिक वर्ष २०७७/७८मा यथार्थ आय ६५लाख १४हजार, आ.व.०७८/०७९ को लागिनगद मौज्दात सहित ससोधितअनुमानरु.४ करोड १८ लाख५हजार र चालु आ.व.२०७९/८० कोलागिआन्तरिक आयतर्फ रु.६२लाख२०हजार र नगद मौज्दात सहित रु.६ करोड ५२लाख८हजार३२१ को अनुमान रहेकोमा वैशाखमसान्त सम्मानगद मौज्दात समेत गरी रु.७ करोड १४ लाख रु.८ हजार ३७६ राजश्व संकलनभएको अवस्था छ जुनअनुमानको ९९.१प्रतिशतहो । यस सम्बन्धीविस्तृत विवरण तलको तालिकामाउल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं.१३
पालिकाको आन्तरिक राजश्वपरिचालनको वर्तमानअवस्था

क्र.सं.	आयशिर्षक	आ.व.			
		०७७ ०७८ यथार्थ आय	०७८ ०७९ यथार्थ आय	०७९ ०८० अनुमान	०७९ ०८० वैसाख सम्पर्को संकलन
१	आन्तरिक आय	७०९३८	१३०३६९	४४४४	
१.१	कर राजस्व	१३५२	३६७१	२६०३	
	मालपोत वाभूमिकर	५३४	८२२	६००	०
	सम्पत्तिकर	०	०	०	०
	व्यवसाय कर	८१८	८८०	११००	०
	सवारी कर	०	०		
	घरजग्गाबहाल कर	०	४६१	२००	०
	विज्ञापन कर	०	०	२	
	मनोरञ्जन कर	०	०	१	
	जडिवुटी, जीवजन्तु, कवाडीकर	०	०		०
	अन्य कर	०	१५०८	७००	०
१.२	गैरकर राजस्व				
१.२.१	सेवाशुल्क				
	सवारी पार्किङ शुल्क			१	
	अन्यश्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी				
	न्यायिक दस्तुर				
	अन्य सेवाशुल्कतथाविकि				
	अन्यप्रशासनिक सेवाशुल्क				
	पर्यटन सेवाशुल्क				
	फोहरमैलाव्यवस्थापनशुल्क				
	ढल निकास सेवाशुल्क				
	सार्वजनिकशौचालय सेवाशुल्क				
	हाटवजार सेवाशुल्क				
	परिक्षाशुल्क			७००	
	सार्वजनिक संरचनामर्मत सम्भार शुल्क				
	सडक बत्ती सेवाशुल्क				
	अतिथी गृह सेवाशुल्क				
	अचल सम्पत्तिमूल्यांकनशुल्क				
१.२.२	दस्तुर				

क्र.सं.	आयशिर्षक	आ.व.			
		०७७ ०७८ यथार्थ आय	०७८ ०७९ यथार्थ आय	०७९ ०८० अनुमान	०७९ ०८० वैसाख सम्मको संकलन
	अन्यप्रशासनिक सेवाशुल्क				
	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर			३००	
	नक्सापास दस्तुर			४०	
	सिफारिस दस्तुर	४६३	६९८	६००	
	नाता प्रमाणित दस्तुर		५९	१००	
	अन्य दस्तुर				
	व्यवसाय रजिस्ट्रेशन दस्तुर				
१.२.३	विक्री				
	प्राकृतिक स्रोत: दुडगा, गिटि, बालुवा, माटो, दहतर बहतर विक्री				
	चालु सम्पत्तिलिलामविक्री				
	स्थायी सम्पत्तिविक्री				
१.२.४	स्रोत परिचालन				
	सावर्जनिकनिजी साभदारी				
	अन्य स्रोत परिचालन (नक्साफाराम, फोटोकपी, प्रोफाइल, घरनम्बर आदि)				
१.२.५	साँवा, व्याज, लाभांस र बोनस				
१.२.६	अन्यआय				
	भाडा तथावहाल				
	मेसिनतथाऔजार भाडा				
	सभागृह भाडा				
	ताल, पोखरी तथा जग्गा भाडा				
	दण्ड जरिवाना (प्रशासनिकतथान्यायिक)		३३०	१००	
	धरौटी फिर्ता				
	पेशकीफिर्ता (वेरुजु)				
	जम्मा गैरकर राजस्व	४६३	१०८७	१८४१	

क्र.सं.	आयशिर्षक	आ.व.			
		०७७ ०७८ यथार्थ आय	०७८ ०७९ यथार्थ आय	०७९ ०८० अनुमान	०७९ ०८० वैसाख सम्मको संकलन
	वैक मौज्दात				
	जम्माआन्तरिक आय	१८१५	४७५८	४४४४	

नोट:

गाउँपालिकापदाधिकारी तथा सम्पर्क व्यक्तिसंगगो नियमित सम्पर्क तथाथन्य माध्यमबाट प्रयास गर्दा गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सम्बन्धीविवरण शिर्षकगत रूपमाप्राप्तहुननसकेको कारण उपलब्धविवरणको आधारमा विवरण समावेस गरिएको छ ।

४.४ राजस्व परिचालनमा रहेका प्रमुख सवालहरु

- ▶ गाउँपालिकासदरमुकाममा रहेका घर तथाजग्गाहरुको स्वामित्वमा समस्यारहेको ।
- ▶ करदर समसामयिक र प्रगतिशिलहुननसकेको ।
- ▶ घरेलु कार्यालय, कर कार्यालय र पालिकालाई समेत व्यवसाय कर तिर्नु पर्दा करदातालाई तेहोरो मार परेको ।
- ▶ कर तिर्ने र कर नतिर्ने वीचकुनै भिन्नतानदेखिएको ।
- ▶ कर भुक्तानी गर्नेतर्फ करदाताहरु उदासिनता ।
- ▶ घर तथाजग्गाहरुको मूल्यांकनप्रयोजनकाआधारमा अलगअलगहुने गरेको ।
- ▶ राजस्वप्रशासनअनलाइनतथा डिजिटलाइज हुननसकेको
- ▶ सम्भावित करदाताहरुलाई कर संजालमाल्याउनकठिन भएको
- ▶ निजी क्षेत्रहरु राजस्व वृद्धि हुने क्षेत्रहरुमालगानी गर्न इच्छुक नभएका ।
- ▶ कर संकलनकालागितथांकको अभाव साथै करको दायरा विस्तार गर्न कठिन

परिच्छेद - पाँचः राजस्व सुधार कार्ययोजना

५.१ कर राजस्व सुधार योजना

कर राजस्वअन्तर्गत सम्पत्ति कर, मालपोत वाभूमिकर, घर जग्गावहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी कर र जडीबुटी, कवाडी तथाजीवजन्तु कर रहेका छन् । उपरोक्त करहरुको सुधारका लागिगाउँपालिकाकाको देहायवमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रमतथाकार्ययोजनातर्जुमा भएको छ ।

क) उद्देश्य :

स्थानीयतहको वित्तीयअधिकार क्षेत्रभित्रका करका श्रोतहरु पहिचान, दायरा विस्तार र नागरिकहरुलाई कर सञ्चालनमा आवद्ध गरी कर संकलनमाप्रभावकारीताल्याई संकलित रकमलाई पूँजी वृद्धि क्षेत्रमालगानीगाई कर राजस्वलाई गाउँपालिकाको दिगो, भरपर्दो र मुख्यआयश्रोतको रूपमा स्थापित गर्नु ।

ख) रणनीतिहरु

- १ कर राजस्व परिचालनकालागि ऐन, नियम, कार्यविधितर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याउने
- २ कर तिर्ने अभ्यास विकास गर्न नागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने
- ३ राजस्व सम्बन्धीतथाइक अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने
- ४ कर संकलनप्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शि बनाउने
- ५ करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्षावनाउने
- ६ संकलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमालगानी गर्ने

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति- १अन्तर्गतको कर राजस्व परिचालनकालागि ऐन कानुनतर्जुमा अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनलाई व्यवहारिक र समयसापेक्षावनाउन हरेक आर्थिक वर्ष अध्ययनकाआधारमा गाउँपालिकाआर्थिक ऐन संशोधन, परिमार्जन गरिनेछ ।
२. कर राजस्व र गैरकर राजस्व सम्बन्धीव्यवस्थापनकालागि ऐन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याइने छ । यसैका आधारमा जडीबुटी कवाडी तथाजीवजन्तु कर, सवारी साधनपार्किङ सम्बन्धी, सरसफाइ र प्राकृतिकश्रोत संकलन (वालुवा, गिट्ठी, ढुङ्गा, दहतर वहतर) का लागिअलगअलगकार्यविधितर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।
३. गाउँपालिकाभित्रनियमित रूपमा संचालनहुने उद्योग, व्यापार व्यवसायको अनिवार्य दर्ता र इजाजतलिनुपर्ने पक्षलाई मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।
४. ट्याक्टर (वालुवा, इटा, गिट्ठी, माटो संकलनकालागि) लगायत स्थानीय साना सवारी साधन सञ्चालन सम्बन्धीकार्यविधिनिर्माण गरिनेछ ।
५. पूर्वाधार सेवा (खानेपानी, स्थानीय सडक, स्थानीयविद्युत) उपयोगवाट राजस्व संकलनकालागिकार्यविधितर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याइने छ ।

रणनीति २ को कर तिर्ने अभ्यास विकासकालागिनागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. कर शिक्षा, सचेतनाकार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२. आर्थिक वर्षको शुरुमा एकमुष्ट कर भुक्तानीमा करछुट दिइनेछ ।
३. करदाताहरुको स्तर निर्धारण गरी ठूला करदाताहरुलाई सार्वजनिककार्यक्रममार्फत सम्मान गरिनेछ ।
४. ठूला करदाताहरुलाई गाउँपालिकाको सिफारिस एवं प्रमाणीकरण दस्तुर एक निश्चितअवधिकालागि छुट दिइनेछ ।
५. कर नतिर्ने, निर्धारित अवधिभित्र कर तिर्ने ढिलाई गर्ने करदातालाई दण्ड सजाय गरिनेछ ।
६. वडा एवं समुदायस्तरमा कर शिक्षाजनचेतनाप्रचार सामाग्रीहरु वितरण र कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

रणनीति ३ को राजस्व सम्बन्धीतथाइक अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. करदातापहिचानकालागि घरधुरी सर्वेक्षण एवं तथ्याइक सङ्कलन गरिनेछ ।
२. सम्पत्तिकर, घरजग्गावहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी साधन कर, जडीवुटी कवाडी एवं जीवजन्तु कर लगायतका करदाताहरुको अभिलेख खण्डीकृत र विस्तृत विवरण तयार पार्ने र लगत नियमितअद्यावधिक गरिनेछ ।
३. घर नम्वरिङ् गर्दै करदाताहरुलाई करदाता परिचयपत्रवितरण गरिनेछ ।
४. गाउँपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग, व्यापार व्यवसाय, घरजग्गावहालविवरण संकलन गरी लगत अद्यावधिक गरिनेछ ।
५. गाउँपालिकाभित्रनियमित सञ्चालित स्थानीय साना सवारी साधनलाई नम्वरिङ् गर्ने सोको अभिलेख राखिनेछ ।
६. राजस्वशाखामातथाइकहरु अभिलेखकालागि कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रयोगमाल्याउने । सञ्चालनमा रहेको विद्यमानअभिलेखीकरण प्रणालीलाई अद्यावधिक गरिनेछ ।

रणनीति ४ को कर संकलनप्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शी बनाउने अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. राजस्व सङ्कलनमा वैकिङ् प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
२. राजस्व संकलनतथाभुक्तानीकालागि डिजिटाइज गरिने छ ।
३. कर विवरण पेश लगायत राजस्व सम्बन्धीकार्य लागिअनलाइन सेवाउपलब्ध गराइनेछ ।
४. संकलित राजस्वविवरण कार्यपालिकाको वेवसाइट मार्फत सार्वजनीकरण गरिनेछ ।

रणनीति ५ को करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्षावनाउने अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. राजस्व संकलनमाप्रगतिशिल करदर प्रणाली लागु गरिनेछ ।
२. कर वृद्धिका लागिनयाँनयाँ क्षेत्रहरु पहिचान गरिनेछ । करको दररेटलाई सक्दो न्यूनवनाउदै दायरा फराकिलो पारिनेछ ।
३. भूउपयोग, जग्गाको उपयोगता र मूल्यको आधारमा भूमिवर्गीकरण एवं रेखाइकन गरिनेछ र सोका आधारमा करदर निर्धारण गरिनेछ ।
४. अझै व्यवहारिक एवं वैज्ञानिकताका लागिविद्यमान करदरलाई परिमार्जन एवं संशोधन गरिनेछ ।
५. व्यवसायको प्रकृति, स्तर, व्यवसाय सञ्चालन क्षेत्र, कारोबारको आधारमा वर्गीकरण गरी सोको आधारमा करको दररेट निर्धारण गरिनेछ ।
६. जडीवुटी, तथा कवाडी आदिको उपलब्धता, व्यवसायिकउपयोगिता, मूल्यशृङ्खलाचक्र र बजार मूल्यकाआधारमा करदर निर्धारण गरिनेछ ।
७. करको दररेट निर्धारणका लागि स्थानीय समाजसेवी, वुद्धिजीवी, राजनीतिक दल, सरोकारवाला, संघ संस्थातथा करदाताको राय सुझावप्रतिक्रियाकाआधारमा तय गरिनेछ ।

रणनीति ६ को संकलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमालगानी गर्ने अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. संकलित राजस्वलाई आय वृद्धि हुने क्षेत्रबाटे अध्ययन, अनुसन्धानवाट पहिचान गर्ने र सो क्षेत्रमालगानी गरिनेछ ।
२. निजी क्षेत्रसंगको सहकार्यमा व्यापारिक कम्प्लेक्स, सभाहल, हाटबजार, उचानपार्क, प्राविधिकशिक्षालय, अस्पताल, कृषिउपज संकलन केन्द्र, हाटबजार पर्यटकीय स्थलहरु निर्माणहरुमा लगानी गरी राजस्वअभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. वहुउद्देशीयउपयोगकाअवधारणामा वडा कार्यालयहरुलाई निर्माण गरी अत्यावश्यक सेवाहरु उपलब्ध गरिनेछ ।
४. कृषि र गैरवन पैदावरका क्षेत्रमाउद्यमशिलताएवं व्यवसायिकताविकास गर्ने सम्बन्धीकार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी उद्योग व्यवसायहरुको स्थापनामा सहयोग गरिनेछ ।

घ) कर राजस्व सुधार कार्ययोजना

तालिकानम्बर १४ कर राजस्व सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
क)	सम्पति कर		
१.	सम्पति (जग्गा र भौतिक संचरना) को न्यूनतममूल्यांकन परिमार्जन गर्ने	२०८० श्रावणमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति,
२.	सम्पति कर व्यवस्थापनकार्यविधि परिमार्जन गर्ने	२०८० असारमसान्त सम्म	गाउँकार्यपालिका
३.	सम्पति करदर परिमार्जन गर्ने	२०८० असारमसान्त सम्म	गाउँसभा
४.	सम्पति (जग्गा र भौतिक संचरना) को स्वयम घोषणा अभियान सञ्चालन गर्ने	२०८०श्रावण देखि नियमित	गाउँपालिका, वडा कार्यालयहरु
५.	सम्पति कर सम्बन्धी करदाताहरुको अभिलेख अद्यावधिकरण द्वारा दिएको करदातानम्बर वितरण गर्ने	२०८०श्रावण देखि नियमित	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरु
ख)	घर जग्गावहाल कर		
६.	गाउँपालिकाक्रित्रि संस्थागत, व्यवसायिकवाच्चतिकार्यप्रयोजनले बहालमा रहेका घरजग्गाको तथ्यांक संकलन गर्ने	२०८०कार्तिकमसान्त सम्म	राजस्वशाखा वडा सचिव
७.	घरजग्गावहाल कर सम्बन्धीकार्यविधि परिमार्जन गर्ने	२०८० असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति र गाउँसभा
ग)	व्यवसाय कर		
८.	गाउँपालिकाक्षेत्रमाव्यवसाय गर्नको लागिपालिकामाअनिवार्य दर्ता गर्नु पर्ने व्यवस्था गर्न सबै व्यवसायीलाई सुचित गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा
९.	व्यवसाय कर व्यवस्थापन सम्बन्धीकार्यविधिस्विकृत गर्ने	२०८० असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समितिगाउँसभा
१०.	दर्ता भएका (सूचीकृत) व्यवसायहरुको लगत अद्यावधिक गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरु
घ)	जडिवुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर		
११.	जडिवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर संकलनहुने स्थान र परिमाण जानकारीकालागितथाइक संकलन गर्ने	२०८०मार्चिर मसान्त सम्म	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरु
१२.	जडिवुटी जीवजन्तु तथा कवाडी कर कार्यविधितर्जुम गर्ने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
ङ)	विज्ञापन कर		
१३.	न्यूनतम संकलनहुन सक्ने रकमयकिन गरी ठेककार्यकार्यालयरण गर्ने	२०८०भाद्र मसान्त सम्म	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरु
१४.	प्रदेश कानूनवर्मोजिम विज्ञापन कर कार्यविधितर्जुम गर्ने	२०८०कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
च)	सवारी साधन कर		
१५.	गाउँपालिकाक्षेत्रमा संचालित सवारी साधनहरुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने	२०८०भद्रौ मसान्त सम्म	राजस्वउपशाखा, वडा कार्यालयहरु
१६.	प्रदेश कानूनवर्मोजिम विज्ञापन कर कार्यविधितर्जुमागर्ने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति,

५.२ गैरकर राजस्व सुधार योजना

यस अन्तर्गत गाउँपालिकावाट गरिने सिफारिस, प्रमाणीकरण, र संघ संस्थाहरुको दर्ता, इजाजत, अनुमति, नवीकरण, अचल सम्पत्तिको मूल्यांकन जस्ता सेवा सुविधाहरु उपलब्ध गराएवापतको शुल्क, दस्तुर एवं प्राकृतिकश्रोतको विक्रीहरु रहेका छन्। उपरोक्त गैरकरहरुको सुधारका लागिगाउँपालिकाले देहायबमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रमतथाकार्ययोजनातर्जुमा गरेको छ।

क) उद्देश्य :

स्थानीयतहको अधिकार क्षेत्रभित्रका गैरकर राजस्वकाआधार क्षेत्रहरु पहिचान, विस्तार गरी नागरिकहरुलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय सेवा सुविधाहरु न्यूनतमशुल्कतथा दस्तुरमा उपलब्ध गराई गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि ल्याउनु।

ख) रणनीति

१. गैरकर राजस्व परिचालनकालागि ऐन, नियम, कार्यविधितर्जुमा गर्ने ।
२. गैरकर राजस्वकाआधार क्षेत्रहरु पहिचानएवं विस्तार गर्ने ।
३. सेवाशुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा र नागरिकमैत्रीवनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति १ को गैरकर राजस्व परिचालनकालागि ऐन, नियम, कार्यविधितर्जुमा अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. प्राकृतिकश्रोतहरु ढुङ्गा, गिड्ठी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, दहतर, वहतर आदिको उपयोग सम्बन्धीनिश्चित मापदण्ड निर्धारण गर्दै कार्यविधितर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।
२. स्थानीयव्यवसायिकतथा गैर सरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरुको दर्ता, नवीकरण, अनुमति, इजाजत सम्बन्धीकार्यविधितयार पारी कार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।
३. सरकारी एवं ऐलानीजम्गाउपयोग सम्बन्धीकार्यविधितर्जुमा गरिनेछ ।
४. स्थानीय पर्यटक क्षेत्र प्रवर्द्धन तथाव्यवस्थापन सम्बन्धीकार्यविधिकार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।

रणनीति २ को गैरकर राजस्वकाआधार क्षेत्रहरु पहिचानएवं विस्तार अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. राजस्वकाआधार क्षेत्र पहिचानतथाविस्तारका लागि अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकाक्षेत्रभित्रको प्राकृतिकश्रोतहरु ढुङ्गा, गिड्ठी, वालुवा संकलनकालागिप्रारम्भकवातावरणीय परीक्षण (आइइ) गर्ने । सोका आधारमा ठेक्का प्रक्रियाद्वारा ढुङ्गा, गिड्ठी, वालुवा संकलनएवं विक्रीगर्दै नियमित रूपमा सो कार्यको अनुगमन गरिनेछ ।
३. स्थानीयव्यवसायिक, गैरसरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरु सञ्चालन अधि अनिवार्य रूपमाथनुमतितथाइजाजतलिनुपर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमाल्याइनेछ ।
४. स्थानीय पर्यटकीय क्षेत्रहरु पहिचान, अत्यावश्यकपूर्वाधार एवं सेवा सुविधाको व्यवस्था गरी आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकहरुको प्रवेशमान्यन्ततमशुल्कनिर्धारण गरिनेछ ।
५. शहरीकरण संगसंगै निजीक्षेत्र, सहकारी संस्थासंगको सहकार्यमा फोहोरमैलाव्यवस्थित गर्न ठेक्काप्रक्रियाअवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति ३ को सेवाशुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा र नागरिकमैत्रीवनाउने अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. सेवा सुविधाहरुको शुल्क, दस्तुर न्यूनतमनिर्धारण गर्ने र परिमार्जन गरिनेछ ।
२. स्थानीयव्यवसायिक, गैर सरकारी तथा सामुदायिक संघ संस्थाकालागिदर्ता शुल्क, नवीकरण, अनुमतिएवं इजाजतशुल्क, दस्तुर अलगअलगनिर्धारण गरिनेछ ।
३. भौगोलिकअवस्थिति र आर्थिक सामाजिक रूपमाअतिविपन्नतथालक्षितवर्गका आधारमा सेवाशुल्क, दस्तुरहरुमा छूट व्यवस्था गरिनेछ ।
४. एकै प्रकृतिको कार्य नियमित रूपमा सेवालिनुपर्ने करदाताहरुको पहिचान गरी आवश्यकनियमवनाई सेवाशुल्कतथा दस्तुरमा छूटको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ) गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना

तालिकानम्बर १५ गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मोवारी
क)	प्राकृतिकश्रोत उपयोग		
१७.	प्राकृतिकश्रोत उपयोग गर्ने सम्बन्धीकार्यविधितर्जुमागर्ने र दुङ्गा, गिट्टी, वालुवाएवम् माटोजन्यपदार्थको विक्रीव्यवस्था गर्ने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
१८.	सम्भाव्य स्थलहरूको IEE परिक्षण गर्ने र सो अनुसारको परिमाण एकिन गर्ने	२०८०कार्तिकमसान्त सम्म	प्राविधिकशाखा र प्रशासकीयअधिकृत
१९.	संकलनकार्यको नियमित रूपमानुगमन गरी अध्ययनप्रतिवेदनले सिफारिश गरेको मापदण्डभित्र मात्र रहेर उत्खननहुने कार्य सुनिश्चित गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्व परामर्श समितिनगरकार्यपालिका
ख)	नक्सापास दस्तुर		
२०.	पुराना घरको अभिलेखीकरण / अद्यावधिकरण तथानयाँ घरको नक्सापास अनिवार्य गर्ने सम्बन्धमाजनचेतनामूलककार्यक्रम गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	प्राविधिकशाखा, वडा कार्यालयहरू र कार्यपालिका
२१.	नक्सापासको लागि मापदण्ड तथाकार्यविधिहरू अनुसार भवननिर्माण भएनभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा वडा कार्यालयहरू
२२.	घरको तला, बनोट तथाकिसिमकाआधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरी समयानुकूल परिमार्जन गर्दै जाने	२०८० साउन देखि नियमित	प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, प्राविधिकशाखा र वडा कार्यालयहरू
ग)	बहाल विटौरी शुल्क		
२३.	बहाल विटौरी शुल्कलाई परिमार्जन गर्दै कार्यविधितर्जुम गर्ने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
२४.	सरकारी, पर्ति र ऐलानीजग्गाको पहिचान गरी सो को उपयोग गर्नेको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने	२०८०मसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
घ)	सेवाशुल्क, दस्तुर तथाविधिआय		
२५.	शुल्कतथा दस्तुरहरूको वर्गीकरण गरी दस्तुरका दरमा आवश्यक परिमार्जन गर्ने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, गाउँसभा
ङ)	दीर्घकालीनआय स्रोतको पहिचानतथा सम्भाव्यता		
२६.	गाउँपालिकालाई दीर्घकालीनआयआर्जन हुन सक्ने सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने - हाट बजार संचालन - उद्यमशिलताविकास - औद्योगिकग्राम - फोहोर प्रशोधन केन्द्र - स्थानीयपूर्वाधार सेवाहरू	२०८० साउनमसान्त सम्म	गाउँकार्यपालिका

२७.	गाउँपालिकाक्षेत्रभित्र पर्यटकीय पूर्वाधार विकास सहितहोमस्टे, रिसोर्ट सञ्चालनकालागिनिजी क्षेत्र, सहकारी संस्थासंग सहकार्य गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, गाउँकार्यपालिका
२८.	व्यापारिक कम्प्लेक्स, सभाहल, हाटवजार, प्राविधिकशक्तालय, अस्पताल, फोहोर संकलन केन्द्र, चिस्यान केन्द्र, सार्वजनिकशैचालय जस्ता भौतिकपूर्वाधार विकासमा सार्वजनिकनिजी साझेदारी मोडेलमानिर्माण, सञ्चालनतथा हस्तान्तरण, लिज, सेवा करार, व्यवस्थापन करार जस्ता विधि पद्धति मार्फत राजश्व सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा, प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, गाउँकार्यपालिका

५.३ राजस्वप्रशासन सुधार योजना

यस अन्तर्गत गाउँपालिकाको राजस्वनीति, कार्यक्रम, संगठनात्मक संरचना, प्रशासनिक संयन्त्र, जनशक्तिविकास तथाव्यवस्थाएवं प्रविधिको प्रयोग जस्ता पक्षहरु रहेका छन् । उपरोक्तकार्यका लागिगाउँपालिकाले देहायबमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रमतथाकार्ययोजनातर्जुमा गरेको छ ।

क) उद्देश्य :

गाउँपालिकाको राजस्वप्रशासनलाई सक्षम, सवल, प्रभावकारी, पारदर्शी एवं प्रविधियुक्तवनाउनु ।

ख) रणनीति

१. गाउँपालिकाको राजस्व सम्बन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहितनीतिकार्यक्रम तय गर्ने ।
२. राजस्व परिचालनकालागि राजस्वप्रशासन छारितो, प्रभावकारी र पारदर्शी वनाउने ।
३. राजस्वप्रशासनलाई प्रविधियुक्तवनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति १ को गाउँपालिकाको राजस्व सम्बन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहितनीतिकार्यक्रमतयगर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व सुधार एवं परिचालनकालागिगाउँपालिकाको राजस्व सम्बन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहितमध्यकालीननीतितथाकार्यक्रमतर्जुमा गरिनेछ ।
२. मध्यकालीननीतिकाआधारमा वार्षिक कार्यक्रमतयार पारी कार्यान्वयनमाल्याइने छ ।

रणनीति २ को राजस्व परिचालनकालागि राजस्वप्रशासन छारितो, प्रभावकारी र पारदर्शी अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. राजस्वशाखामाअधिकृत, प्राविधिककर्मचारी (आइटी) सहितआवश्यककर्मचारी कार्यपालिकाव्यवस्था गरिनेछ ।
२. वडा कार्यालयवाट राजस्व सङ्कलन गर्ने अलगै इकाइ स्थापना गरी आवश्यककर्मचारीको व्यवस्थामिलाइनेछ ।
३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्थाअनुसार राजस्व परामर्श समितिलाई क्रियाशीलवनाइनेछ ।
४. नागरिकहरुको अचल सम्पत्तिमूल्यांकनकालागिप्राविधिकहरु समेत रहने गरी गाउँपालिकास्तरीय सम्पत्तिमूल्यांकन समिति गठन गरिनेछ ।
५. गाउँपालिकाजनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई क्षमताविकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. राजस्वप्रशासनकाविधिप्रक्रिया, ऐन, नियमतथाकार्यविधिएवं नीतिकार्यक्रमवारे जनप्रतिनिधिएवं करदाताहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
७. सम्भावित करदाता, स्थानीय समुदायलाई कर सम्बन्धी कर शिक्षा, सचेतनाकार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८. गाउँपालिकाको आयव्यविवरण अद्यावधिकगर्दै वेवसाइडमा अपलोड गरिनेछ ।

रणनीति ३ को राजस्वप्रशासनलाई प्रविधियुक्तवनाउने अन्तर्गतकाकार्यनीतिहरु

१. राजस्वशाखाएवं बडा कार्यालयमा समेत कम्प्युटर प्रणाली आइसिटि प्रयोगमाल्याइनेछ ।
 २. बडा कार्यालयहरु सहितकार्यपालिकामातिव्रगतिको इण्टरनेट जडान गरिनेछ ।
 ३. राजस्व सम्बन्धीकार्यका लागिअनलाइन सेवाप्रदान गरिनेछ ।
 ४. वित्तीय संस्थाहरुसंग सहकार्य गरी वैकिङ्प्रक्रियामार्फत राजस्व सङ्कलन गर्ने र कम्प्युटर प्रिण्टेड विजक जारी गरिनेछ ।
 ५. मोबाइलएप्सको विकास गरी राजस्व सम्बन्धीजानकारी करदाताहरुलाई गराइने छ ।
- घ) राजस्वप्रशासन सुधार कार्ययोजना

तालिकानम्बर १६ राजस्वप्रशासन सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मोवारी
क)	संगठनिक स्वरूपतथा संस्थागतक्षमता		
२९.	राजस्वशाखामा राजस्व सम्बन्धी सम्पुर्ण दस्तावेज तथातथ्यांकको अभिलेख राख्ने	नियमित	राजस्वउपशाखा
३०.	राजस्वशाखामाकर्मचारीको व्यवस्था गर्ने	२०८०असोज मसान्त सम्म	कार्यपालिका
३१.	राजस्वप्रशासनकाकर्मचारी (बडा सचिव समेत)लाई क्षमतातालिमव्यवस्था गर्ने	२०८०मार्चिर सम्म	प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
३२.	राजस्व असुलीमाप्रयोग हुँदै आएको कम्प्युटर सफ्टवेयरमा आवश्यकसुधार गर्ने ।	२०८०कार्तिक मसान्त सम्म	प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, राजस्वशाखा
३३.	बडा सचिवहरुको बैठक नियमित (कम्तिमा त्रैमासिक) राख्नी राजस्व असुलीको अवस्था, भोगेका समस्यातथाएकरुपतात्पाउन छलफल गर्ने	त्रैमासिक	प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, राजस्वशाखा
ख)	कानूनीतथानीतिगतव्यवस्था		
३४.	आवश्यकएन तथाकार्यविधितर्जुमा गरी कार्यान्वयनमाल्याउने	२०८०असारमसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समितिगाउँसभा
३५.	राजस्वनीति सामर्थ्यमा आधारित तथा करदातामैत्रीबनाउने	२०८०असारमसान्त सम्म	कार्यपालिका
ग)	समन्वय, अनुगमन र समीक्षा		
३६.	राजस्वसंग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु संग नियमित समन्वयतथा छलफल गर्ने	अर्ध वार्षिक	राजस्वशाखा
३७.	स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको बैठक नियमितबसी राजस्व संकलनप्रगतिको समीक्षा गरी सुधारका कदमचाल्ने	त्रैमासिक	राजस्वशाखा
घ)	राजस्व सुधार कार्ययोजनाकार्यान्वयन गर्ने		
३८.	कार्ययोजनामाउल्लेख भएका कृयाकलापहरुको कार्यान्वयन गर्ने । कृयाकलापहरु कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखाप्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
३९.	आवधिक रूपमाअनुगमनतथामुल्यांकन गर्ने । कृयाकलापहरुमाआवश्यक परिमार्जन गर्दै जाने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखाप्रमुखप्रशासकीयअधिकृत

परिच्छेद - छ:
आगामीत्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण

यस शिर्षकमा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनपश्चात्को आगामीतीनवर्ष (आ.व. २०८०/०८१ देखि २०८२/०८३) को लागि राजस्वप्रक्षेपण गरिएको छ। यो आयअनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएकाक्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको हो। आयप्रक्षेपण गर्दा भविष्यमाआयकाआधारको दायरा तथा दर बढ्न गई सोबाट हुनसक्ने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ। त्यसैगरी केहीशिर्षकहरूको आयप्रक्षेपण गर्दा विगतको आय सङ्कलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ। आयप्रक्षेपणका आधारहरूलाई शिर्षकगत रूपमातलव्याख्या गरिएको छ।

६.१ राजस्वप्रक्षेपणका आधार

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनपश्चात्को आगामीतीनवर्ष (आ.व. २०८०/०८१ देखि २०८२/०८३) को लागि राजस्वप्रक्षेपण गरिएको छ। यो आयअनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएकाक्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको हो। आयप्रक्षेपण गर्दा भविष्यमाआयकाआधारको दायरा तथा दर बढ्न गई सोबाट हुन सक्ने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ।

तालिकानम्बर १७ राजस्वप्रक्षेपणका आधारहरू		
क्रसं.	राजस्वशिर्षक	प्रक्षेपणको आधार
क)	आन्तरिक आयतर्फ	
१	सम्पत्ति कर	घरधुरीको आधारमा सम्पत्तिमाथि एकघर एक करदाताको आधारमा
२	घरजग्गावहाल कर	२५प्रतिशत दरले हरेक वर्ष
३	व्यवसाय कर	५०प्रतिशतले हरेक वर्ष
४	नक्सापास दस्तुर	५० प्रतिशतका दरले हरेक वर्ष
५	दण्ड जरिवाना	५ प्रतिशतका दरले हरेक वर्ष
६	विविध दस्तुर	हरेक वर्ष १५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने
ख	वाह्यश्रोत	
११	संघीय सरकारबाट प्राप्तवित्तीय समानीकरण, राजस्व वाँडफाँड	हरेक वर्ष १०प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान
१२	प्रदेश सरकार : वित्तीय समानीकरण, राजस्व वाँडफाँड	हरेक वर्ष १०प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान

६.२ त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण

क) आन्तरिक आयको प्रक्षेपण : आगामीतीनआर्थिक वर्षको आयप्रक्षेपण

क्र.सं.	आयशिर्षक	आर्थिक वर्ष			
		०७९/०८० आधार वर्ष	०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३
१.	कर राजस्व				
१.१	मालपोत वाभूमिकर	६०००००	५५००००	६०५०००	६६५५००
१.२	सम्पत्तिकर	०	२५०००००	३१२५०००	३९०६२५०
१.३	व्यवसाय कर	११०००००	१५०००००	२२५००००	३३७५०००
१.४	घरजग्गावहाल कर	२०००००	३७५०००	५६२५००	८४३७५०

१.५	मनोरन्जनकर	१०००	३१२५०	४६८७५	७०३१२१५
१.६	विज्ञापनकर	२०००	३१२५०	४६८७५	७०३१२१५
१.७	जीवजन्तु, कवाडी कर		३१२५०	४६८७५	७०३१२१५
१.८	अन्यकर	७०००००	१२५००००	१८७५०००	२८१२५००
	जम्मा कर राजस्व	२६०३०००	६२६८७५०	८५५८१२५	११८१३९३७१५
२	गैरकर राजस्व				
२.१	न्यायिक दस्तुर	०	५०००	५७५०	६६१२५
२.२	अन्य सेवाशुल्कतथाविकि	१०००	१००००	११५००	१३२२५
२.३	अन्यप्रशासनिक सेवाशुल्क	६०००००	१००००००	११५००००	१३२२५००
२.४	फोहरमैलाव्यवस्थापनशुल्क	०	५००००	५७५००	६६१२५
२.५	हाटवजार सेवाशुल्क	७०००००	१००००००	११५००००	१३२२५००
२.६	परिक्षाशुल्क	०	२५०००	२८७५०	३३०६२५
२.७	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	३०००००	२५००००	२८७५००	३३०६२५
२.८	नक्सापास दस्तुर	४००००	७५०००	८६२५०	९९१८७५
२.९	सिफारिस दस्तुर	०	०	०	०
२.१०	नाता प्रमाणित दस्तुर	१०००००	१५००००	१७२५००	१९८३७५
२.११	अन्य दस्तुर	०	५०००००	५७५०००	६६१२५०
२.१२	व्यवसाय रजिस्ट्रेशन दस्तुर	०	०	०	०
२.१३	प्राकृतिक स्रोत: ढुडगा, गिटि, बालुवा, माटो, दहतर बहतर	०	१००००००	११५००००	१३२२५००
२.१४	अन्यआय	०	५०००००	५७५०००	६६१२५०
२.१५	मेसिनतथाओजार भाडा	०	५००००	५७५००	६६१२५
२.१६	दण्ड जरिवाना	१०००००	१५००००	१७२५००	१९८३७५
	जम्मा गैरकर राजस्व	१८४९०००	४७६५०००	५४७९७५०	६३०९७९२५
	जम्माआन्तरिक आय	४४४४०००	११०३३७५०	१४०३७८७५	१८११५६५०

यस अधिका आ.व.हरुमानगद मौज्दात समेतलाई गणणा गरी आन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्ने गरिएको देखिन्छ । जसका कारण गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको रकम वढि देखिएको अवस्था छ । तर आगामीआ.व.२०८०।०८।१ देखि ०८।०८।३ सम्मको लागिप्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको नितान्तआन्तरिक आयलाई मात्र समावेस गरिएको छ भने आर्थिक वर्षको अन्यमागाउँपालिकामाहुन सक्ते नगद मौज्दात रकमलाई समावेस गरिएको छैन ।

ख) बाह्यआयको प्रक्षेपण :
आगामीतीनआर्थिक वर्षको आयप्रक्षेपण

तालिकानम्बर१९ त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण : बाह्यआय					
क्र.सं.	बाह्यआय (रु हजारमा)	आर्थिक वर्ष			
	वाह्य स्रोत	०७९/०८० आधार वर्ष	०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
१	संघ सरकार				
२	समानिकरण अनुदान	९१००००००	१००१०००००	११०११००००	१२११२१०००
३	सशर्त अनुदानचालु	०	५००००००	५५०००००	६०५००००
४	सशर्त अनुदानपूजिगत	२४२९८४०००	२६७२८२४००	२९४०१०६४०	३२३४११७०४
५	विशेष अनुदानपूजिगत	१३५८२०००	१४९४०२००	१६४३४२२०	१८०७७६८२
६	समपूरक अनुदानपूजिगत	६२०००००	६८२००००	७५०२०००	८२५२२००
	जम्मा	३५३७६६०००	३९४१४२६००	४३३५५६८६०	४७६९१२५४६
७	प्रदेश सरकार				
८	समानिकरण अनुदान	०	०	०	०
९	सशर्त अनुदानचालु	०	०	०	०
१०	विशेष अनुदानचालु	०	०	०	०
११	समपूरक अनुदानपूजिगत	०	०	०	०
	जम्मा	०	०	०	०
१२	राजशववांडफांड				
१३	घरजग्गा रजिस्ट्रेशन	०	०	०	०
१४	राजशववांडफांड भई प्राप्तहुने मूल्यअभिवृद्धिकर	५६१५८०००	६१७७३८००	६७९५११८०	७४७४६२९८
१५	राजशववांडफांड भई प्राप्तहुने अन्तशुल्क	०	०	०	०
१६	राजशववांडफांड भई प्राप्तहुने सवारी साधनकर	५६९५०००	६२६४५००	६८९०९५०	७५८००४५
१७	राजशववांडफांड भई प्राप्तहुने बन रोयल्टी	०	०	०	०
१८	राजशववांडफांड भई प्राप्तहुने जलश्रोत रोयल्टी	०	०	०	०
	जम्मा	६१८५३०००	६८०३८३००	७४८४२१३०	८२३२६३४३
	जम्माबाह्यआय	४१५६१९०००	४६२१८०९००	५०८३९८९९०	५५९२३८८८९

नोट: गाउँपालिकापदाधिकारी तथा सम्पर्क व्यक्तिसंगको नियमित सम्पर्क तथाअन्य माध्यमबाट प्रयास गर्दा पनि संघ तथाप्रदेश सरकारको तरफबाट पालिकालाई प्राप्तहुने वाह्यआय सम्बन्धीविवरण शिर्षकगत रूपमाप्राप्तनभई एकमुष्ट रूपमाउपलब्ध गराइएको हुंदा सोहीवमोजिम नै विवरण समावेस गरिएको छ ।

ग) आन्तरिक आय र वाह्यआय संधिपत्रप्रक्षेपण :

तालिकानम्बर २० त्रिवर्षीय राजस्वप्रक्षेपण : आन्तरिक र वाह्यश्रोत				
विवरण	०७९/०८० आधार वर्ष	०८०/०९१	२०८१/८२	२०८२/८३
जम्माआन्तरिक आय	४४४४०००	११०३३७५०	१४०३७८७५	१८११५६५०
जम्मा : वाह्यश्रोत	४१५६१९०००	४६२१८०९००	५०८३९८९०	५५९२३८८९
कूल : आन्तरिक र वाह्य	४२००६३०००	४७३२१४६५०	५२२४३६८६५	५७७३५४५३९
आन्तरिक आयको योगदानप्रतिशत	१.०५	२.३३	२.६८	३.१३

परिच्छेद - सातः
राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाका अपेक्षितनतिजाहरू

राजस्व सुधार कार्ययोजनाकार्यान्वयनपश्चातका अपेक्षितनतिजाहरू यसप्रकार रहेको छ :

- जनप्रतिनिधिएवं कर्मचारीहरुको क्षमताविकास भएको हुने
- राजस्वअभिवृद्धिकालागि संभावनाहरुको खोजीहुने, पहिचानभई संभाव्यताअध्ययनहुने
- राजस्व परिचालनकालागिआवश्यकनीति, कार्यक्रम, ऐन, कार्यविधि, निर्देशिकातथाकानूनीव्यवस्थाभएको हुने
- राजस्वशाखामाआवश्यकजनशक्तिहरुको व्यवस्थाभई राजस्वप्रशासनप्रभावकारी ढंगबाट परिचालनभएको हुने
- राजस्व परामर्श समितिको क्षमताअभिवृद्धि भई राजस्वप्रशासन संचालनमाउल्लेख्य मार्गनिर्देश हुने
- सरोकारवालानिकाय, समुदाय, निजी क्षेत्रहरुसंग राजस्वअभिवृद्धि एवं राजस्वप्रशासन संचालनमाहातेमालो भएको हुने
- संकलित राजस्वहरु पालिकाको आन्तरिक आय वृद्धि हुने क्षेत्रहरुमा परिचालनभएको हुने
- राजस्व संकलनकालागिअनलाइनतथा डिजिटल प्रणालीहरु अवलम्बनक्रमिक रूपमाभएको हुने
- करदाताहरुको अभिलेख अद्यावधिकभई करतिर्ने र नतिर्ने करदाताहरु पहिचानभएको हुने
- पालिकाकानिवार्चितप्रतिनिधिहरु तथाकर्मचारीहरुले राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गर्नुपर्ने आवश्यकता, यसको महत्व र कार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धी कृयाकलापहरुको बारेमा जानकारी प्राप्तभएको हुने
- पालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा भई सोको कार्यान्वयनबाट पालिकाको आन्तरिक स्रोतमा वृद्धि भएको हुने
- पालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गरी आन्तरिक आय परिचालनमा सुधार ल्याउन र राजस्वप्रक्षेपणलाई यथार्थपरक र वैज्ञानिक बनाई वजेट तर्जुमा प्रकृयालाई थपव्यबस्थित गर्न सहयोग पुरेको हुने
- राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा पश्चातवास्तविकआन्तरिक आयको क्षेत्र पहिचान, अधिकार र करका दर दायरा विस्तारमा सुधार आएको हुने
- राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमा पश्चात सरोकारवालाहरुको बुझाईमा एकरुपताआएको हुने र सोहीअनुसार करका दररेटमा परिमार्जन भएको हुने ।

परिच्छेद -आठ

अनुगमन र मूल्यांकन

सहभागितात्मक पद्धति अपनाई तर्जुमा गरिएको यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाकार्यान्वयनको लागिगाउँपालिकाले राजस्व सुधारसंग सम्बन्धितनीति, रणनीति, उद्देश्य अनुरूपमाथिकार्ययोजना खण्डमा उल्लेख गरिएकाकार्यक्रमतथाक्रियाकलापहरूको लागिआवश्यकखर्चलाई विनियोजन वजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ । कार्ययोजनामाउल्लेख भएकाकार्यक्रमतथाक्रियाकलापहरू सम्पादनहुननसकेमा त्यसले प्रक्षेपण गरिए बमोजिमआय सङ्कलनमाप्रभावपार्न सक्दछ । यसकाअतिरिक्त राजस्व सुधार कार्ययोजनाकानिश्चितकार्य गर्न अन्य सहयोगीनिकायतथा परियोजनाहरूवाट पनि सहयोग लिन सकिन्छ ।

पालिकालाई प्राप्त राजस्वअधिकारहरू मध्ये कतिपयअधिकारहरू विगतको तुलनामानिकै फरक भएकाले राजस्वव्यवस्थापनलाई त्यस अनुरूप सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । तसर्थ राजस्व सुधार कार्ययोजनामाउल्लेख भएकाक्रियाकलापहरूलाई पनिप्राथमिकीकरण गरी कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ ।

८.१ कार्ययोजनाको अनुगमनतथामूल्यांकन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको व्यवस्थाअनुसार गठन भएको राजस्व परामर्श समितिलाई राजस्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी अन्तरिक आम्दानीका स्रोतहरू अनुमान गर्ने र स्रोत अनुगमनतथावजेट सीमानिर्धारण समितिलाई आयअनुमान गर्ने कार्यमा यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाले सहयोग गर्दछ । यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अनुगमनतथामूल्यांकनको लागिनिम्न चार तहको अनुगमनतथामूल्यांकन व्यवस्थासिफारिस गरिएको छ ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमन

यो स्तरको अनुगमनतथामूल्यांकनको लागिप्रमुखप्रशासकीयअधिकृत, राजस्वशाखातथाअन्य सम्बन्धितशाखाकाप्रतिनिधिहरूलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ । स्थानीय सरकारले कमितमामहिनामा एक पटक बैठक वसी योजनाको कार्यान्वयनको अवस्थातथा असुलीअवस्थाको अनुगमन गरी लक्षहासिल गर्ने तर्फ आवश्यककार्यगत निर्णयहरू गरी कार्यान्वयनमात्याउनआवश्यक छ ।

(ख) राजस्व परामर्श समितिवाट अनुगमनतथामूल्यांकन

राजस्व परामर्श समितिले चौमासिक रूपमा राजस्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, आय सङ्कलनको अवस्थाको नियमितअनुगमन गरी कार्यपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । त्यसैगरी आगामीआर्थिक वर्षको लागिआयको अनुमान गर्ने कार्य पूर्व भएका गरेका कार्यको मूल्यांकन गरी स्रोत, दर तथादायरामा सुधारको लागि कृयाकलापसिफारिस गर्ने र त्यसको आधारमा आयको अनुमान गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यसकाअतिरिक्तआर्थिक वर्षको समाप्तीपश्चात राजस्व सुधार योजनाको समिक्षा गरिनु आवश्यक छ ।

(ग) कार्यपालिकावाट अनुगमनतथामूल्यांकन

कार्यपालिकाको बैठकले राजस्व परामर्श समितिवाट प्रस्तुत गरेका सुभावहरूलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । छलफलको कममा राजस्व सुधार कार्ययोजनातथाआय असुलीअवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यकताको आधारमा नीतिगततथाकार्यगत निर्णय लिनु आवश्यक छ ।

(घ) वात्यअनुगमनतथामूल्यांकन

राजस्व सुधार कार्ययोजनाकार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने चाहने संघीय मामिलातथा सामान्यप्रशासनमन्त्रालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथावित्तआयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरू आदिले अनुगमनको लागि सहयोग प्रदान गर्न सक्नेछन् । यस्तो अनुगमन प्रणालीको स्थापनाले स्थानीय सरकारको अनुगमनतथाप्रतिवेदन गर्ने क्षमतामाविकास हुनेछ । राजस्वप्रशासनसंग सम्बन्धिततथ्यांक बाहेक योजनाकार्यान्वयनप्रकृयाको अनुगमनतथा करदाताहरूको भावनातथाविचार सङ्कलनपनिअनुगमनको मुख्यविधिवनाउन सकिन्छ ।

अनुसुची १

राजस्व सुधार कार्य योजनातयारीकालागि सूचना संकलनफाराम

पालिकाको नामः

राजस्वशाखाप्रमुखको नामः

नोटः सबै रकम रु हजारमा भरिदिनुहोला ।

१. पालिकालाई प्राप्तआन्तरिक राजस्वअधिकार र परिचालनको अवस्था:

आयशीषकहरू	सम्भावना (भएको/नभएको)	बैठकबाट दर निर्धारण (भएको/नभएको)	पालिकाबाट संकलन (भएको/नभएको)
(क) कर राजस्व			
● सम्पत्तिमाआधारित कर –मालपोत वाभूमिकर			
● सम्पत्तिमाआधारित कर – सम्पत्तिकर			
● व्यवसाय कर			
● सवारी कर			
● घरजग्गाबहाल कर			
● विज्ञापन कर			
● मनोरञ्जन कर			
(ख) गैर कर राजस्व			
● सवारी पार्किङ शुल्क			
● खानेपानीमहशुल			
● विद्युतमहसुल			
● वहाल विटौरी शुल्क			
● पर्यटन सेवाशुल्क			
● फोहरमैलाव्यवस्थपनशुल्क			
● प्राकृतिक स्रोतः ढुडगा, गिरिटि, बालुवा, माटो, दहत्तर वहत्तर विक्रि			
● ढल निकास सेवाशुल्क			
● सार्वजनिकशौचालय सेवाशुल्क			
● हाटवजार सेवाशुल्क			
● पशु वधशाला सेवाशुल्क			
● सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क			
● सडक बत्ती सेवाशुल्क			
● अतिरिथ गृह सेवाशुल्क			
● अचल सम्पत्तिमूल्यांकनशुल्क			
● दर्ता तथानविकरण दस्तुर			
● नक्सापास दस्तुर			

आयशीर्षकहरू	सम्भावना (भएको/ नभएको)	बैठकबाट दर निर्धारण (भएको/ नभएको)	पालिकाबाट संकलन (भएको/ नभएको)
● सिफारिस तथावक्सौनी दस्तुर			
● नाता प्रमाणित दस्तुर			
● अन्य प्रमाणित दस्तुर			
● लिलामविक्री			
● सार्वजनिकनिजी साभदारी			
● अन्य स्रोत परिचालन (नक्साफाराम, फोटोकपी, प्रोफाइल, घरनम्बर आदि)			
● साँवा, व्याज, लाभांस र वोनस			
● भाडा तथावहाल			
● मेसिनतथाओजार भाडा			
● सभागृह भाडा			
● ताल, पोखरी तथाजग्गा भाडा			

१.१ पालिकाले माथिउल्लेखितबाहेक कुनै थपआन्तरिक राजस्व उठाएको भएमा सो को विवरण :

क.

ख.

ग.

२. पालिकाले आन्तरिक आय उठाउन सक्ने तर हाल सम्म नउठाएका आयशीर्षकहरू तथा सो को परिचालन गर्ने उपाय

सम्भाव्यभएपनिहालसम्म नउठाएका आयशीर्षकहरू	लागु नहुनुको कारण	परिचालन गर्ने उपाय

३. राजस्व परिचालन सम्बन्धीनीतिगतव्यवस्था:

नीतिनिर्धारणका क्षेत्रहरू	हालको अवस्था	नीतिगत सुधारको लागि के गर्नु पर्ला ?
संगठनात्मक व्यवस्था		
राजस्वशाखाको व्यवस्था संगठन संरचनामा छ छैन ?		

राजस्वशाखामाकुनतहकाकति दरवंदी छन् ?		
राजस्वशाखामाहालको पदपुर्तिको अवस्था कस्तो छ ?		
कर्मचारीको क्षमताविकासकोलागि के गरिएको छ ?		
राजस्वप्रशासनशाखाले गर्ने कामतोकिएको छ ?		
कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवारी स्पष्ट र लिखित रूपमादिईएको छ, छैन ?		
कर्मचारीहरूलाई आवश्यक पर्ने स्थान, फर्निचर, यातायात साधन, कम्प्युटर, मसलन्दआदिको व्यवस्था कस्तो छ ?		
राजस्व संकलन गर्न सफ्टवयरको प्रयोग छ ?		
कुनकुनशीर्षकको राजस्व संकलन वडा बाट हुन्छ ?		
सूचनाप्रविधिको प्रयोगको अवस्था कस्तो छ ?, एसएमएस, इमेल, टेलिफोन आदि)		
राजस्वप्रशासन संचालनअवस्था		
करदाताअभिलेख आवश्यक पर्ने सोतहरू (सम्पत्ति, व्यवसाय, विज्ञापन, वहालआदि) को करदाताहरूको अभिलेख व्यवस्था कस्तो छ ?		
पालिकाको स्वामित्वमा रहेका स्थायी सम्पत्तिहरूको विवरण छ, छैन ? स्थायी सम्पत्तिहरूको परिचालन कस्तो छ ?		
कर निर्धारणको लागि सम्पत्तिवाआयवाखर्च वा कारोबारको मूल्यांकनकर्तिको सहि रूपमाभएको छ ? मूल्यांकनअनुसार कर निर्धारण भएको छ छैन ?		
राजश्व चुहावट हुन सक्ने सम्भावनाहरू के के छन् ? र तिनको नियन्त्रणकोलागि कस्तो नीतिलिईएको छ ?		
कानुनीव्यवस्थाको वर्खिलाप गरेमा दण्डको व्यवस्था कस्तो छ ?		
समयमा राजश्वतिनेलाई छुट र ढीलो बुझाएमा जरीवानालाग्ने व्यवस्था सबै आयसोतहरूमा कसरी लागु गरिएको छ ?		
करदाताहरूलाई उनीहरूले तिनुपर्ने कर रकमबारे जानकारी गराउने व्यवस्था के छ, र कर्तिको प्रभावकारी छ ?		
पालिकाले निर्धारण गरेको कर तथाशुल्कमाचित्तनबुझेमा गुनासो वाउजुरी गर्नेसक्ने व्यवस्था के कस्तो छ ?		
राजश्वशाखाको कार्य प्रकृया, चुहावट नियन्त्रणको प्रयास, लक्षतथा असुलीअवस्थाको अनुगनमनको व्यवस्था के छ ?		
राजस्व बढाउन सार्वजनिकनिजी साभेदारीमा के गरिएको छ, के गर्न सकिन्दछ		
सूचनातथा समन्वय		
करदाताहरूलाई कर तथाशुल्क सम्बन्धीजानकारी दिन के कस्तो कार्य गरिएको छ ? (शिक्षामूलककार्यक्रम, प्रचार प्रसार, होर्डिङ वोर्ड, बेव साइट आदि)		
करको दर निर्धारण तथा समिक्षामा सरोकारवालाहरूको सहभागीताकस्तो छ ?		

राजस्व परामर्श समितिको प्रभावकारीता कस्तो छ ?		
राजश्व असुलीमा सरोकारवालाहरु कतिको सकारात्मक रूपमा सहभागी हुन्छन्		
राजस्वशाखालाई अन्यशाखातथा निकायबाट प्राप्त सहयोग कस्तो छ ?		
आयका स्रोतहरुको अभिलेख व्यवस्था कस्तो छ ?		
पालिकाको आयको आयविवरण सार्वजनिकहुने गरेको छ छैन? छ भने कुनकुन समयमा? कसरी हुन्छ ?		
आयको आलेप तथामलेप हुने गरेको छ छैन ? छ भने आएका बेरुजुहरु कसरी संवोधनभएका छन् ?		

निष्कर्ष: पालिकाले राजस्व परिचालनको अवस्थामा सुधार ल्याउनपालिकाआफैले के गर्न सक्छ ?

- क.
- ख.
- ग.
- घ.

सम्भाव्यतापहिचान पछि आय संकलनमा ठुलो खाडल (GAP)देखिएकाआयशिर्षकहरु	खाडल ठुलो हुनुको कारण	समाधानकाउपायहरु

४. पालिकाको आयविवरण

क्र.सं.	आयशिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)				२०७८/७९ अनुमान
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
१	आन्तरिक आय					
१.१	कर राजस्व					
	मालपोत वाभूमिकर					
	सम्पत्ति कर					
	व्यवसाय कर					
	सवारी कर					
	घरजग्गाबहाल कर					
	विज्ञापन कर					
	मनोरञ्जन कर					
१.२	गैरकर राजस्व					
१.२.१	सेवाशुल्क					

क्र.सं.	आयशिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)				२०७८/७९ अनुमान
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
	सवारी पार्किङ शुल्क					
	खानेपानीमहशुल					
	विद्युतमहशुल					
	टेलिफोन महशुल					
	पर्यटन सेवाशुल्क					
	फोहरमैलाव्यवस्थापनशुल्क					
	ढल निकास सेवाशुल्क					
	सार्वजनिकशौचालय सेवाशुल्क					
	हाटवजार सेवाशुल्क					
	पशुवधशाला सेवाशुल्क					
	सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क					
	सड़क बत्ती सेवाशुल्क					
	अतिथी गृह सेवाशुल्क					
	अचल सम्पत्तिमूल्यांकनशुल्क					
१.२.२	दस्तुर					
	दर्ता तथानविकरण दस्तुर					
	नक्सापास दस्तुर					
	सिफारिस तथावक्सौनी दस्तुर					
	नाता प्रमाणित दस्तुर					
	अन्य प्रमाणित दस्तुर					
१.२.३	विक्री					
	प्राकृतिक स्रोत: ढुडगा, गिटि, बालुवा, माटो, दहत्तर बहत्तर विक्री					
	चालु सम्पत्तिलिलामविक्री					
	स्थायी सम्पत्तिविक्री					
१.२.४	स्रोत परिचालन					
	सार्वजनिकनिजी साभदारी					
	अन्य स्रोत परिचालन (नक्साफाराम, फोटोकपी, प्रोफाइल, घरनम्बर आदि)					
१.२.५	साँवा, व्याज, लाभांस र वोनस					

क्र.सं.	आयशिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)				२०७८/७९ अनुमान
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
१. २.६	अन्यथाय					
	भाडा तथावहाल					
	मेसिनतथाऔजार भाडा					
	सभागृह भाडा					
	ताल, पोखरी तथाजग्गा भाडा					
	दण्ड जरिवाना					
	धरौटी फिर्ता					
	पेशकीफिर्ता					
२.	वाह्य स्रोत					
२.१	अनुदान					
२.१.१	नेपाल सरकारबाट अनुदान					
	शर्त अनुदान					
	समानीकरण अनुदान					
	अन्यनगदअनुदान					
	समपुरक अनुदान					
	विशेष अनुदान					
	प्रदेश सरकारबाट अनुदान					
	शर्त अनुदान					
	समानीकरण अनुदान					
	समपुरक अनुदान					
	विशेष अनुदान					
२.१.२	राजश्व वाँडफाँड					
	संघ					
	प्रदेश					
२.१.३	अन्यअनुदान					

५. सम्भाव्यताको लागिआधारभूततथ्यांक (प्रोफाइल बाट नभएमाजानकारहरु सँग छलफल गरी भर्ने)

१. घरको विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	घर संख्या	बहालमाभएको संख्या
१	कच्चीघर (कच्ची जोडाई भई कच्ची छाना भएको)		
२	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : एक तले		
३	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले		
४	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले भन्दामाथी		
५	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर : एक तले		
६	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर : दुई तले		
७	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर : तीनतले		
८	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर : तीनतले भन्दामाथी		
९	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर : एक तले		
१०	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर : दुई तले		
११	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर : तीनतले		
१२	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर : तीनतले भन्दामाथी		
१३	व्यापारिक तथा औद्योगिक प्रयोजनकालागिनिर्मित घर (नोट: व्यापारीक कम्पलेक्स, पार्टी व्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजिविद्यालय तथा क्यापस आदी)		
जम्मा			

२. जग्गाको विवरण

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	क्षेत्रफल (विघा, कट्टा)	जम्मा
१	व्यापारिक, व्यवसायिक(कालो पत्रे सडकले छोएको)		
	व्यापारिक, व्यवसायिक(ग्रामेल सडकले छोएको)		
	व्यापारिक, व्यवसायिक(कच्च सडकले छोएको)		
२	कृषि (नगदे बालिहुने सडकले छोएको))		
	कृषि (नगदे बालिहुने सडकले नछोएको))		
	कृषि (परम्परागत बालिहुने सडकले छोएको))		
	कृषि (परम्परागत बालिहुने सडकले नछोएको))		
३	माथिनपरेको (कमसल)		
जम्मा			

३. पालिकाको स्वामित्वमा रहेको जग्गाजमिनवाभौतिकनिर्माण

क्र.सं.	स्थानवाभौतिकनिर्माण विवरण	संख्या/क्षेत्रफल	परिचालनको अवस्था
१			
२			

४. पालिकाको स्वामित्वमा रहेको सवारी साधनको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधन	संख्या	कैफियत
१	बस,		
२	ट्रक,		
३	टिप्पर		
४	ट्याक्टर		
५	अन्य हेभी गाडी		
जम्मा			

५. पालिका/ वडा क्षेत्रमा रहेका व्यापार व्यवसायको विवरण

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	संख्या	कैफियत

		थोक	खुद्रा
१	व्यापारिक वस्तु		
१.१	चुरोट, रक्सि, ज्वेलरी		
१.२	निर्माण सामग्री, कम्प्युटर विद्युत सामान, क्यामेरा, टेलिभिजन, रेडियो, कार्पेट, पेट्रोलियमपदार्थ		
१.३	खाद्यपदार्थ, कपड़ा पसल		
१.४	सवारी साधन		
२	विशेषज्ञ परामर्श तथा अन्यव्यवसायिक सेवा		
२.१	चिकित्सक, इन्जिनियर, कानुनव्यवसायी, लेखा परिक्षक, परामर्शदाता, बीमा एजेन्ट, सर्भेयर, अनुवादक, शेयर दलाल, सामान दुवानीकर्ता तथा कम्पनी		
२.२	संस्थागत पेन्टर		
३	निर्माण व्यवसाय (प्रधानकार्यालय भएको)		
४	उत्पादनमूलकउद्योग		
५	उर्जामूलकउद्योग		
६	कृषितथावनजन्यउद्योग		
७	खनिजउद्योग		
८	पर्यटन उद्योग		
९	सेवाउद्योग		
१०	निर्माण उद्योग		
११	संचार सेवा		
११.१	निजी क्षेत्रको हुलाक, कुरियर, फोन, इमेल, इन्टरनेट		
११.२	छापाई तथाप्रकाशन		
१२	वित्तीय सेवा		
१२.१	वाणिज्य बैंक (नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्ववाहक)		
१२.२	वित्तीयकम्पनी (मुख्यकार्यालय भएको)		
१२.३	बीमाकम्पनी		
१२.४	वित्तीयकम्पनी (शाखाकार्यालय), मनिएक्सचेन्ज, शेयर कारोबार		
१२.५	सहकारी बैंक		
१३	स्वास्थ्य सेवा		
१३.१	गैरसरकारी अस्पताल, नर्सिङ्ग होम		
१३.२	क्लिनीकतथाल्याव		
१४	शिक्षा सेवा		
१४.१	निजी क्षेत्रका स्कूल, क्याम्पस, विश्वविद्यालय		
१४.२	तालीमतथा अनुसंधान केन्द्र		
१५	मर्मत सम्भार सेवा		
१६	अन्य सेवा		
१६.१	विज्ञापन, व्यूटी पालैर, सैलुन, फोटो स्टुडियो, पेन्टर, बिकेता (मासु, फूलविरुद्ध, सिसा, प्लाईउड, भाँडाकडाँ, खेलौना, गिफ्ट), पुलहाउस		
१६.२	बैदेशिक रोजगार		
१६.३	स्वदेशिक रोजगार		
१६.४	रियस स्टेट		
१६.५	पशु बधशाला		
१६.६	स्टिल काठ फर्निचर		
१६.७	केबुल नेटवर्किङ्ग		
१७	अन्यव्यवसाय		
१७.१	पार्क, पिकनिक स्पट		
१७.२	दुर अपरेटर		

१७.३	मथिउल्लेखतिनभएको			
------	------------------------	--	--	--

६. पालिकातथा वडाको स्वामित्वमा रहेको वा सार्वजनीक स्थानमाभएको पार्किङ विवरण

क्र.सं.	पार्किङ क्षेत्र, स्थान	सवारी साधन	सवारी पार्किङ संख्या (दैनिक)			कैफियत
			अधिकतम	न्यूनतम	औसत	
		बस, ट्रक, ट्रेक्टर				
		मिनिवस				
		कार र टेम्पो				
		अन्य				

७. पालीकातथा वडाले उपलब्ध गराउने विभिन्न सेवाविवरण

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराइएको स्थानवा क्षेत्र	हालको अवस्था (आय)
१	खानेपानी		
२	फोहरमैलाव्यवस्थापन		
३	सडक बत्ती		
४	ठल निकास		
५	सार्वजनीकशौचालय		
६	हाट बजार		
७	पोखरी		
८	पशु बधशाला		
९	अन्य (जात्रा मेला)		
१०	अन्य		
जम्मा			

८. पालीकाभित्र रहेका पार्क तथा सम्भावित पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

अनुसुची २

कार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखीकरण (१ चैत्र २०७९)

कार्यशालाका सहभागीहरु(२ चैत्र २०७९)

अनुसुची३

कार्यक्रममा सहभागीहरको उपस्थितिविवरण

आज मिति २०७९ रात चैत्र बाटे कुटै
कुल्लीको आमोजना प्रेस सुराइल केत्र. नुवोली प्रेस
विर्तीप संस्थाको अल्ला इतरोच्चाल समितिका
प्राविधिक संस्थामा राजस्व सुधार आमोजना तर
ला आमोजना. १-२ चैत्र २०७९ वापसी बाजार
को रुपांग तथा कुटैको गाउँपालिका उपस्थिति
को लम्बाको अस्थाना र कुटैको गाउँपालिका उपस्थिति।

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम घर	५६	४२०१५४८
		चैत्र १	चैत्र १
१.	मिलोदी गोलम	कुम्हार (कुम्हार) कुम्हार (कुम्हार)	कुम्हार
२.	पुष्प शावाली	कुम्हार (अतिथि)	कुम्हार (अतिथि)
३.	मधुकुम्हा चौडापाल	कुम्हार	कुम्हार
४.	नवदीन विकेण	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	—
५.	घानशाम उमल	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	कुम्हार अस्थान
६.	शिखराम्पाल चौडाल	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	कुम्हार अस्थान
७.	जोनि प्रसाद कुम्हा	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	कुम्हार अस्थान
८.	हरि प्रसाद शावाली	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	कुम्हार
९.	रामनाथ चौडापाल	कुम्हार अस्थान कुम्हार अस्थान	कुम्हार
१०.	लक्ष्मी नारायण	काम्पालिका दाम	कुम्हार
११.	हरिकला वरात देवी	“ “	कुम्हार
१२.	राजकुमारी (काली)	“ “	कुम्हार (अतिथि)
१३.	कुम्हा विकामा	“ “	—
१४.	मीला कुमारी तेपाली	आर्यपालीकरा	कुम्हार
१५.	कुम्हारी लामिको	“ “	कुम्हारी
१६.	कुम्हारी लामिको	कुम्हारी	—

નં.	લાભ અનુ	દિ	લાભ
૧૩.	ફિલો સેલ્ફ	બાળાનીય	ફિલો
૧૪.	દ્રાવી સેલ્ફ	દ્રાવી	દ્રાવી
૧૫.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો
૧૬.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો
૧૭.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો
૧૮.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો
૧૯.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો
૨૦.	ફિલો એ. ડી. ફેન્ડ	ફિલો	ફિલો

अनुसुची ४
अभिमुखीकरण तथा कार्यशालागोष्ठी कार्यतालिका

समय	कार्यक्रम	जिम्मेवारी
पहिलो दिन	राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धीअभिमुखीकरण	
३० मिनेट	शुभारम्भ शत्र <ul style="list-style-type: none"> सभाध्यक्षको आसन ग्रहण प्रमुख अतिथीआसन ग्रहण कार्यक्रमको उद्देश्य सहित स्वागतमन्तव्य 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमअधिकृत उप प्रमुख, संयोजक, राजश्व परामर्श समिति प्रमुख प्रमुखप्रशासकीयअधिकृत
१ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्राविधिक सत्र सुरु परिचयात्मककार्यक्रम स्थानीय सरकारको राजश्वअधिकार राजश्व परिचालनको वर्तमानअवस्था र यसका कारणहरु 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता
१ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> कर तथा गैर कर राजश्व सम्बन्धी परिचय राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजनाकाविविधपक्ष राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजनातर्जुमा विधि, पद्धति र कार्ययोजनामापालिकाको भूमिका 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता
	खानावाखाजा सहितशत्र समापन	
दोश्रो दिन	राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजनातर्जुमा गोष्ठी	
१५ मिनेट	पहिलो दिनको सक्षिप्त समिक्षा	सहभागीहरुमध्येवाट एक जनापूरुष र एक जनामहिला
१ घण्टा	पालिकाको राजश्वनीति, कार्यक्रम, आन्तरिक श्रोत परिचालनको वर्तमानअवस्थाविश्लेषण विश्लेषण प्रस्तुतिकरण र सम्बन्धी छलफल	
४५ मिनेट	समुहकार्य सम्बन्धी प्रस्तुतिकरण र समुह नेता सहित समुहविभाजन <ul style="list-style-type: none"> राजश्व सम्बन्धीकानूनीआधार, पालिकाको वर्तमान राजश्वअभ्यास र परिमार्जनकालागिकार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धी समुहकार्य कर तथा गैरकर राजश्व दरको समसामयिक समिक्षा र भावीकार्ययोजना सम्बन्धी समुहकार्य सम्पत्तीकर प्रणालीको आधार (घर र जग्गा) को मूल्यांकनकालागिन्युनतममूल्यकायम गर्ने सम्बन्धी समुहकार्य राजश्वप्रशासनको वर्तमानअवस्थाको 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता र सहभागीहरु

	यथार्थपरक लेखाजोखा र सुधारका लागिकार्ययोजना सम्बन्धी समुहकार्य	
४५ मिनेट	<p>समुहकार्य प्रस्तुतिकरण</p> <ul style="list-style-type: none"> ● राजश्व सम्बन्धीकानुनीआधार र पालिकाको वर्तमान राजश्वअभ्यास र परिमार्जनकालागिकार्ययोजना सम्बन्धी समुहकार्य प्रस्तुतिकरण ● कर तथा गैरकर राजश्व दरको समसामयिक समिक्षा र भावीकार्ययोजना सम्बन्धी समुहकार्य प्रस्तुतिकरण ● सम्पत्तीकर प्रणालीको आधार (घर र जग्गा) को मूल्यांकनकालागिन्युनतममूल्यकायम गर्ने सम्बन्धी समुहकार्य प्रस्तुतिकरण ● राजश्वप्रशासनको वर्तमानअवस्थाको यथार्थपरक लेखाजोखा र सुधारका लागिकार्ययोजना सम्बन्धी समुहकार्य प्रस्तुतिकरण 	<ul style="list-style-type: none"> ● परामर्शदाता र सहभागीहरु
१५ मिनेट	<p>समापनशब्द</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सभाध्यक्षता ● मन्त्रव्य सहभागीहरु मध्येबाट पूरुष ● मन्त्रव्य सहभागीहरुमध्येबाट महिला धन्यवाद सहित सभाविसर्जन 	<ul style="list-style-type: none"> ●

अनुसूची ५

रुक्षेत्रगाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८०

प्रस्तावना:रुक्षेत्र गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्तस्थानीय कर तथाशुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथाआय संकलनको प्रशासनिकव्यवस्था गर्न वाच्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२८ को उपधारा (२) बमोजिमरुक्षेत्र गाउँपालिकाकोगाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्तनाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “रुक्षेत्र गाउँपालिकाकोआर्थिक ऐन, २०८०” रहेको छ ।
(२) यो ऐन २०८० सालश्रावण १ गतेदेखि रुक्षेत्रगाउँपालिका क्षेत्रमालागू हुनेछ ।

२. सम्पति करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रअनुसूचि (१)बमोजिमएकीकृत सम्पति कर(घर र घरले चर्चेको जग्गामाएकीकृत सम्पति कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

३. भूमि कर (मालपोत) :गाउँपालिका क्षेत्रभित्रकाअन्यजग्गामाअनुसूचि (२)बमोजिमभूमि कर (मालपोत) लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

४. घर वहाल करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रकुनै व्यक्तिवा संस्थाले भवन, घर, पसल, रयारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गावापोखरी पूरै आंशिकतवरले वहालमादिएकोमा अनुसूचि (३)बमोजिम घर जग्गावहाल कर लगाइने र असूल गरिनेछ ।

५. व्यवसाय करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रव्यापार, व्यवसायवा सेवामापूँजीगतलगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा अनुसूचि (४)बमोजिमव्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

६. जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रकुनै व्यक्तिवा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटी, वनकस, कवाडी माल र प्रचलितकानुनले निषेध गरिएको जीवजन्तु वाहेककाअन्य मृत वामारिएकाजीवजन्तुको हाड, सिड, प्वाँख, छाला जस्ता बस्तुको व्यवसायिक कारोबार गरेवापतअनुसूचि (५)बमोजिमको कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

७. सवारी साधन करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रदर्ता भएका सवारी साधनमाअनुसूचि (६)बमोजिम सवारी साधन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमाअन्यथाव्यवस्थाभएको अवस्थामा सोहि बमोजिमहुनेछ ।

८. विज्ञापन करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रहुने विज्ञापनमा अनुसूचि (७)बमोजिम विज्ञापन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमाअन्यथाव्यवस्थाभएको अवस्थामा सोहि बमोजिमहुनेछ ।

९.मनोरन्जन करःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रहुने मनोरन्जनव्यवसाय सेवामाअनुसूचि (८)बमोजिममनोरन्जन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमाअन्यथाव्यवस्थाभएको अवस्थामा सोहि बमोजिमहुनेछ ।

१०. बहाल बिटौरी शुल्कःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रगाउपालिकाआफुले निर्माण, रेखदेख वा संचालन गरेको हाटबजार, अन्य संरचनावाअन्यव्यक्ति संघसंस्थाको उपभोगमा रहेको तर स्वामित्वनभएकाजमिनअनुसूचि (९) मा उल्लेख भएअनुसार बहाल बिटौरी शुल्कलगाइने र असूलउपर गरिनेछ ।

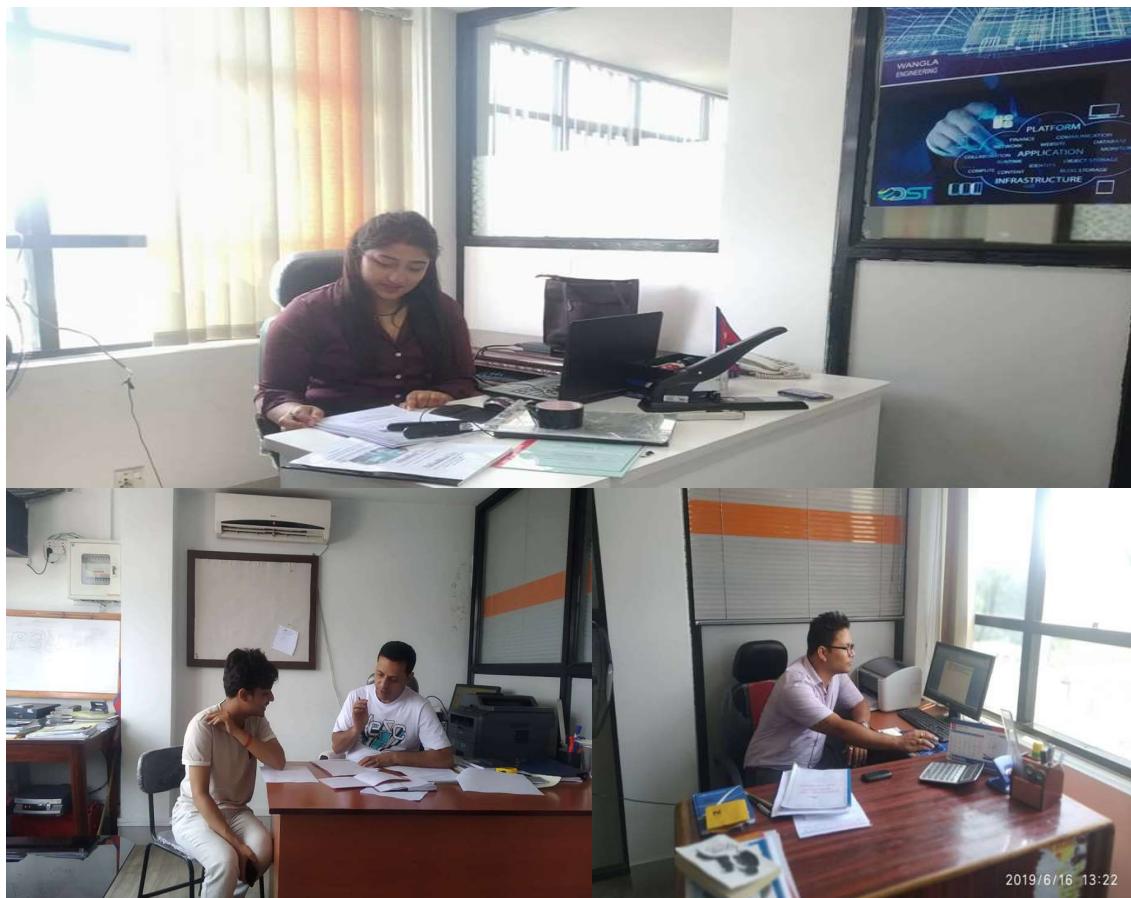
११. पार्किङ शुल्कःगाउँपालिका क्षेत्रभित्रकुनै सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधाउपलब्ध गराएवापतअनुसूचि (१०)बमोजिमपार्किङ शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

१२. ट्रेकिड, कोयोकिड, क्यानोइड, बन्जीजम्पिड, जिपफ्लायर रयाफ्टीड शुल्क :गाउँपालिकाआफ्नो क्षेत्रभित्र ट्रेकिड, कायोकिड, क्यानोइड, बन्जीजम्पिड, जिपफ्लायर र याफ्टीड सेवावाव्यवसाय संचालन गरेवारत अनुसूचि (११)बमोजिमको शुल्कलगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१३. सेवाशुल्क, दस्तुर दण्ड जरिवानाःगाउँपालिकालेनिर्माण, संचालनवाव्यवस्थापन गरेका अनुसूचि (१२) मा उल्लिखित स्थानीयपूर्वाधार र उपलब्ध गराइएको सेवामा सेवाग्राहीबाट सोही अनुसूचिमाव्यवस्थाभएअनुसार शुल्क, दस्तुर, गाउँपालिकाबाट लागु भए गरेका नीति, कानूनको उलंघनमा कानूनबमोजिम दण्ड जरिवानालगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१४. पर्यटनशुल्कःगाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रप्रवेश गर्ने पर्यटकहरूबाट अनुसूचि १३ मा उल्लिखित दरमा पर्यटन शुल्क लगाईने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमाअन्यथाव्यवस्थाभएको अवस्थामा सोहि बमोजिमहुनेछ ।
१५. कर छुटः यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्वभएकाव्यक्तिवा संस्थाहरुलाई कुनै पनिकिसिमको कर छुट दिईने छैन ।
१६. कर तथाशुल्क संकलन सम्बन्धिकार्यविधि: यो ऐनमाभएको व्यवस्थाअनुसार कर तथाशुल्क संकलन सम्बन्धीकार्यविधिगाउँपालिकाले तोके अनुसार हुने छ ।

अनुसुची ६
परामर्शदाता संस्था र संलग्न विज्ञहरु सम्बन्धी संक्षिप्तजानकारी

कम्पनी प्रोफाईल

अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेस प्रा.लि

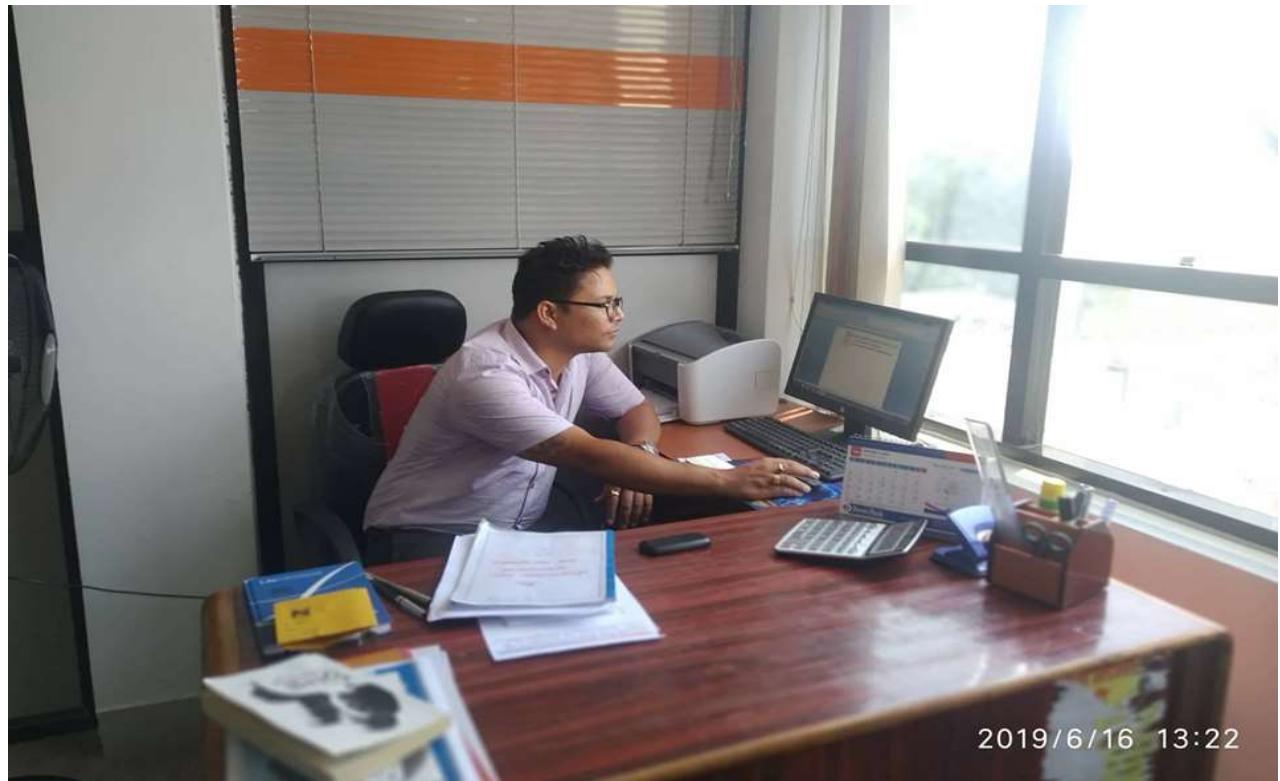
अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेस प्रा.लि

थापागाउँ , काठमाण्डौ

फोन नं : ०१-४४४४०९९ -९८५१२०६०९९

१. परिचय

अलाना इन्टरनेशनल सर्विसेस प्रा.लि काठमाण्डौ स्थित थापाँगाउँमा रहेको सेवा परामर्शदाता संस्थाहो । २०७६ सालमा स्थापनाभएको यो संस्थाले सरकारि क्षेत्रमा धेरै कामगर्दे आएको छ । स्थानियतहमा योजनाहरु बनाउने, सडक भवनपुल ल्याण्डफिल साईडहरुको विस्तृत आयोजनातयार गर्ने प्रारम्भिकबातावरणीय परिक्षणको कामहरु गर्नको साथै स्थानियतहमातालिमहरु संचालन गर्ने सम्बन्धिकार्यहरु गर्दछ । सेवाप्रवाह गर्नुको साथै यस संस्थाले इन्जिनियरिङ उपकरणमा समेत आवश्यकताअनुसार लगानी गर्ने गरेको छ ।

२. कम्पनीको उदेश्य तथालक्ष्यहरु

ग्राहकहरुको सन्तुष्टिलाई प्राथमिकतामा राखेर सेवाप्रवाहलाई उत्कृष्ट बनाउनु को साथै कुनै पनिकार्य गर्दा दोस्रो पक्षसंग सल्लाह सुभाबलिएर कार्य गर्नु नै यस कम्पनीको उदेश्य हो । त्यसैले यस संस्थाले नाफाको स्थरलाई औसत भन्दाकम्हुने अपेक्षागर्दछ । कार्यको शिलशिलामा दोस्रो पक्षबाट आउने सल्लाह सुभाब साथै सहयोगलाई साथै कम्पनीले गर्ने कार्य प्रतिको लागतशिलताले नै कुनै पनिकार्यको राम्रो नतिजा आउछ भन्ने कुरामा यस संस्थाले विश्वास गर्दछ । दोस्रो पक्षले अपेक्षा गरेभन्दा गुणस्तरिय सेवाहरु प्रदान गर्नु, दिर्घकालिन सम्बन्ध राख्नु यसकामुख्यलक्ष्य हरु हुन् ।

३. उपकरण

टोटल स्टेसन, GIZम्यापिड, माटो परिक्षण सम्बन्धी उपकरण लगायतकार्यालयको लागि आवश्यक कम्प्युटर ल्यापटप कलर तथा साधा प्रिन्टरहरु यस संस्था संग आवश्यकताअनुसार रहेको छन् । काम समयमै गर्नको लागि हिडडेल गर्न यो संस्था संग

चारपाँगे सवारी साधन २ वटा तथा दु पाँगे सवारी साधन ६ वटा गरि जम्मा आठ वटा सवारी साधन रहेका छन् ।

४. अनुभव

हाल सम्म करिब १२० स्थानियनिकायको योजनाबनाउने ,DPRतयार गर्ने, IEE गर्ने देखि विभिन्नकिसिममातालिमहरु गर्ने अनुभव यो संस्था संग रहेको छ । भुगोलको हिसाबले कर्णालि प्रदेश देखि मध्येश प्रदेशमा रहेको स्थानियनिकायमाकाम गरेको अनुभव यस संस्था संग रहेको छ ।

५. विज्ञहरुको टोली

लामो समय नेपाल सरकारको सेवा गरि निवृत भएकाबिभिन्न क्षेत्रका विज्ञहरुको साथै स्थानियतहमाकार्य अनुभवभएका विज्ञहरुको परामर्शमा यो संस्थाले आफ्नो (Project) हरुलाई कार्यान्वयन गर्ने गर्दछ। अनुभवी विज्ञहरुको परामर्शमा गरिएको Projectहरुको नतिजाउपलब्धमुलक हुन्छ, भन्ने कुरामा यस संस्थाले विश्वास गर्दछ।

६. कर्मचारी सयन्त्र

यस संस्थाको दैनिकीकामकारबाहीको लागि १२ जनाकर्मचारी रहेका छन् । प्रस्ताव लेखन, बजार व्यवस्थापन, आर्थिक कार्य व्यवस्थापन, सर्वे सम्पर्क व्यक्तिलगायत का कार्यहरुको लागि यस संस्थाले छुट्टाछुट्टै कर्मचारी राखेको छ । जसले गर्दा Project हरु समयमै सम्पन्नहुने गरेका छन् ।

कार्यालयमाकाम गर्ने कर्मचारीहरु

७. कार्यालय उपकरण

सि नं	विवरण	आकार / क्षमता	लागत	अवस्था	मात्रा
१	स्याटेलाइट L510-S455 ल्यापटप Intel Core 2 Duo, 2GHz	२ जीबी Ram 320GBHD	६२. ००	उत्कृष्ट	९
२	Toshiba L510- P4019ल्यापटप 2GB RAM, 320GB HD	२ जीबी Ram 320GBHD	१५०.०००	उत्कृष्ट	६
३.	जेरोक्स A3 लेजर प्रिन्टर र फोटोकपी	१२८ एमबी मेमोरी		उत्कृष्ट	६

मिटिङ हल

५. कार्यालयका सवारी साधन

सि.नं	विवरण	अवस्था	मात्रा
१	महिन्द्रा जीप	रामो	१
२	टुन्डही कार	रामो	१
३	पल्सर बाईक	रामो	१
४	एभेन्जर बाईक	रामो	१
५	प्लेजर स्कुटर	रामो	२
६	स्पेल्डर बाईक	उत्कृष्ट	२
७	डिसक्भर बाईक	उत्कृष्ट	२

विशेषज्ञहरूको टोली

शीला खनाल	प्रवन्धक
उदय भट्टराई	प्रशासक
सूर्य अर्याल	मार्केटिङ म्यानेजर
सुलभ भण्डारी	मार्केटिङ अफिसर
भरत आचार्य	डीपीआर एक्सपर्ट (सिभिल)
निता खरेल	वरिष्ठ सचिव
सिर्जना भण्डारी	लेखाशाखा
बिरकृष्ण महर्जन	शहरी विकास विज्ञ
मन्दुबाबु अधिकारी	अर्थशास्त्री
समझना आचार्य	आर्किटेक्ट इन्जिनियर
ज्योतिष लोहनी	आर्किटेक्ट इन्जिनियर
राम बहादुर थापा	सिभिल इन्जिनियर
आशिष तिमिल्सना	सिभिल इन्जिनियर
आमोद मणि जवाली	सिभिल इन्जिनियर
निवेश आचार्य	सफ्टवेयर इन्जिनियर
शिव प्रसाद घिमिरे	सफ्टवेयर इन्जिनियर
विवेक दर्शन श्रेष्ठ	सफ्टवेयर इन्जिनियर
बिकाश अधिकारी	वातावरण इन्जिनियर
रोजिना केसी	वातावरण इन्जिनियर
चिरञ्जीवी आचार्य	सर्वेयर इन्जिनियर
प्रेजु राज भण्डारी	स्ट्रक्चरल इन्जिनियर
राजेश महत	जियोलोजिस्ट इन्जिनियर
सुनिललम्साल	जियो प्राविधिक इन्जिनियर
सन्जीबजिम्बा	चालक

धन्यवाद

संगठनको मुख्य कार्य क्षेत्रहरू

- १ गाउँपालिका र नगरपालिका प्रोफाइल
२. गाउँपालिका र नगरपालिका आवधिक योजना (गाउँ र नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा)
३. राजस्व सुधार कार्य योजना निर्माण।
४. क्षमता विकास योजनाको निर्माण
५. राजस्व अध्ययन (राजस्व सम्भावित अध्ययन)
६. गाउँपालिका र नगरपालिकाको ओडी योजना (संगठनात्मक विकास योजना)
७. कृषि पर्यटन गुरु योजना (कृषि पर्यटन गुरु योजना)
८. जिल्ला/नगरपालिका/गाउँपालिका यातायात योजना गुरुयोजना
९. जिल्ला / नगरपालिका र गाउँ यातायात गुरु योजना)
१०. वृत्तचित्र निर्माण (डकुमेन्ट्री उत्पादन र प्रसारण)
११. विज्ञापन प्रकाशन (विज्ञापन प्रकाशन र प्रसारण)
- १२ भवनको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (म्पच०
१३. सडकको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (म्पच०
- १४ कानून द्वारा निर्माण
- १५ माटो परीक्षण
- १६ प्रशिक्षण (विभिन्न प्रकारका शैक्षिक प्रशिक्षण)
- १७ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण)
- १८ क्षताता विकास योजना)

१९. सम्भावना अध्ययन)
- २० अध्ययन, अनुसन्धान, योजना तर्जुमा
- २१ प्रस्तावना लेखन लगायत प्रतिवेदन तयारी)
- २२ पर्यटन गुरुयोजना)
- २३ सामाजिक परिक्षण)
- २४ विभिन्न कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार
- २५ सम्पूर्ण इन्जिनियरिङ सम्बन्ध सम्पुर्ण कार्यहरु
- २६ सिसि क्यामरा, सफ्टवयर तथा सोलार जडान
- २७ सकारात्मक सोच तथा नेतृत्व विकास तालिम
- २८ महिला अधिकार तथा नेतृत्व विकास तालिम
- २९ शुसासन सम्बन्धी तालिम
- ३० विभिन्न प्रकारका सफ्टवेयर जडान तथा इन्स्टलेसन

● विज्ञहरुको विवरण

१. विर कृष्ण महर्जन (B.K. Maharjan):लामो समय देखि शहरी योजनातथा स्थानिय सुशासन विज्ञको रूपमाकरिब ६०-७० स्थानियनिकायमाकार्य सम्पन्नको अनुभवप्राप्त ।
२. मन्दुबाबु अधिकारी : क्षेत्रिय योजनातथा संस्थागतविकास विज्ञको रूपमाकरिब ४५-५० स्थानियनिकायमाकार्य सम्पन्नको अनुभवप्राप्त ।
३. सूर्य अर्यालःबजार प्रमुखतथा सहजकर्ता (सेवाप्रदायक संस्था)